

დანართი N 2

მთავარი შენიშვნები და წინადადებები კანონპროექტზე:

„საქართველოს კანონი შინაურ ბინადარ ცხოველთა კეთილდღეობის შესახებ“

ძირითადი შენიშვნები, რომელიც კანონპროექტში გათვალისწინებული არ არის:

1. შენიშვნა - კანონპროექტის სახელწოდება;
2. რეგულაციები ცხოველთა სასტუმროებზე, საშენებზე, სავაჭრო ობიექტებზე და ბაზებზე
3. სტერილიზაცია/კასტრაციის სავალდებულო ოპერაციების უზრუნველყოფა.
4. ცხოველების მოშენების რეგულაციების დეტალები
5. ცხოველის მომავალი პატრონისთვის ნებართვის გაცემა
6. ცხოველის ჩამორთმევა ან კონფისკაცია,
7. კანონპროექტში საერთო არ არის ქვეყნის მასშტაბით შინაური ცხოველების პოპულაციისა და კონტროლის მექანიზმი, რომლის ფუნქციას უნდა ასრულებდეს სახელმწიფოს ცენტრალიზებული უწყება (სამინისტრო).
8. ცხოველის დაკარგვის ან პოვნის შემთხვევაში წესები.
9. ცხოველთა ტრანსპორტირება (საჭიროა ვრცელი და კონკრეტული წესები)
10. ცხოველის (ძაღლის) აგრესიულობის დადგენასთან დაკავშირებული წესები

კანონპროექტიდან ამოსაღები და შესაცვლელი მუხლები

11. კანონპროექტიდან ამოსაღებია მუხლი 5-ის მე-10 პუნქტი (პუნქტი 5. შინაური ბინადარი ცხოველის მოვლა-პატრონობისთვის აუცილებელი მოთხოვნები)
12. კანონპროექტიდან ამოსაღებია მუხლი 5-ის მე-11 პუნქტი (პუნქტი 5. შინაური ბინადარი ცხოველის მოვლა-პატრონობისთვის აუცილებელი მოთხოვნები)
13. მუხლი 16. უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციის მართვა და კონტროლი
14. მუხლი 18. „შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრები“ მოითხოვს მნიშვნელოვან ცვლილებებს და დამატებებს
15. მუხლი 19. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრების მოწყობის სტანდარტები
16. მუხლი 17-ს დაემატოს მე-3 პუნქტი და შეიცვალოს მეორე პუნქტი

17. აუცილებელია კანონპროექტში იყოს დანართების სახით აუცილებელი ტიპური ფორმების:

- თავშესაფარში ცხოველთა ბრუნვის სტატისტიკური მაჩვენებელი;
- ცხოველის სარეგისტრაციო მოწმობა (მიკედლებული/მფლობელობაში)
- და სხვა.

შესაცვლელი პუნქტები:

კანონპროექტის ტექსტში კონკრეტული მუხლებზე შენიშვნები იხილეთ დანართი N 2- ში.

ძირითადი და მთავარი შენიშვნები:

შენიშვნა N1

შენიშვნა კანონპროექტის სახელწოდებასთან: *„საქართველოს კანონი შინაურ ბინადარ ცხოველთა კეთილდღეობის შესახებ“.*

კანონის განმარტებით ნაწილში დაწერილია: *“შინაური ბინადარი ცხოველი - ცხოველი, რომელიც ადამიანს ჰყავს ესთეტიკური, თუ სოციალური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, ასევე ფუნქციური დანიშნულებით, ექვემდებარება ადამიანის მიერ მოვლას და რომელსაც არ იყენებენ სურსათის (მათ შორის, ხორცის, რძისა და კვერცხის), ბეწვის, ბუმბულის, ტყავის და სხვა ნებისმიერი ცხოველური პროდუქტის საწარმოებლად”*

ამ განმარტებას არ ვეთანხმებით, ვინაიდან:

ა) არ წერია რომელ ქვეყანაში არ იყენებენ სურსათის (მათ შორის, ხორცის, რძისა და კვერცხის), ბეწვის, ბუმბულის, ტყავის და სხვა ნებისმიერი ცხოველური პროდუქტის საწარმოებლად;

ბ) ვინ არ იყენებს და ვინ იყენებს? ანუ ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში ძაღლისა და კატის გამოყენება ხდება სურსათის (მათ შორის, ხორცის), ბეწვის, ტყავის და სხვა ნებისმიერი ცხოველური პროდუქტის საწარმოებლად;

გ) არიან ადამიანები (ვეგანები, ვეგეტარიანელები), რომლებიც არც ერთ ცხოველს არ იყენებენ სურსათის (მათ შორის, ხორცის, რძისა და კვერცხის), ბეწვის, ბუმბულის, ტყავის და სხვა ნებისმიერი ცხოველური პროდუქტის საწარმოებლად.

დ) გარდა ამისა, არის შინაური ცხოველების სახეობა (ცხენი, ვირი, ჯორი, თხა და ა.შ), რომელიც დაცულია ზოგიერთი ადამიანის მიერ მეგობრული ურთიერთობისა და პირადი სიამოვნების მიზნით და არა საკვებად ან სხვა მიზნით.

ამიტომ შეიძლება განმარტება იყოს შემდეგნაირი:

- **შინაური ცხოველი** (ანუ კომპანიონი ცხოველი -pet animal) - გულისხმობს ნებისმიერ ცხოველს (შინაურს ან გარეულს/მოშინაურებულს), რომელიც დაცულია ადამიანის მიერ მეგობრული ურთიერთობისა და პირადი სიამოვნების მიზნით.

(ENCYCLOPEDIA BGITANNICA-ს განმარტებით. იგივე განსაზღვრებით სარგებლობს შინაური ცხოველების დაცვის ევროპის კონვენცია (European Convention for the Protection of Pet Animals.)

კანონპროექტში ჩაწერილი განმარტება მიუღებელია, ვინაიდან:

- შეიძლება ადამიანს არ ჰყავდეს კონკრეტული ინდივიდი საკუთრებაში (ანუ იყოს უპატრონო), მაგრამ ცხოველის ეს სახეობა ითვლება შინაურ ცხოველად (ძაღვი, კატა, ცხენი, ვირი და ა.შ)
- შინაურ ცხოველებში შესაძლებელია შედიოდეს გარეული ცხოველის კონკრეტული ინდივიდი, თუ ის არის მოშინაურებული და ადამიანს ჰყავს სამეგობროდ და სოციალური მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად (მაგალითები: მელა, მგელი, კურდღელი, ვირთხა, სპილო, მაიმუნი, ზებრა, პინგვინი, ჟირაფი, აქლემი, მტრედი, თუთიყუში, ზღარბი, გველი, ღორი, თხა, ჟირაფი, დათვი და ა.შ)
- სრულიად მიუღებელია ჩანაწერი განმარტებაში: „და რომელსაც არ იყენებენ სურსათის (მათ შორის, ხორცის, რძისა და კვერცხის), ბეწვის, ბუმბულის, ტყავის და სხვა ნებისმიერი ცხოველური პროდუქტის საწარმოებლად“, ვინაიდან ამ მიზნით ცხოველების გამოყენება არ ნიშნავს, რომ ამ სახეობის ცხოველები არ შეიძლება იყენონ შინაური ცხოველები. მაგალითად: ცხენის ხორცი, ტყავი გამოიყენება პროდუქციის საწარმოებლად, მაგრამ ეს ცხოველი ისტორიულად არის ადამიანის მიერ მოშინაურებული ფუნქციონალური და მეგობრული მიზნით. ამავე დროს ადამიანების გარკვეული რაოდენობა არის ვეგანი (ვეგეტარიანელი ან სხვა) და თუ მისთვის მიუღებელია და არ იყენებს ცხოველს საკვებად ან პროდუქციის დასამზადებლად, ამ ჩანაწერის მიხედვით ხდება ვეგეტარიანიზმის (ან სხვა) მიმდევარი ადამიანების დისკრიმინაცია, შესაბამისად ირღვევა საქართველოს კონსტიტუციის მე-2 თავის მე-11 მუხლი - თანასწორობის უფლება.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, კანონპროექტში „შინაური ბინადარი ცხოველის“ განმარტება მიუღებელია. ასევე მიუღებელია კანონის სახელწოდება.

თუ აღნიშნული კანონპროექტი ითვალისწინებს მხოლოდ რეგულაციებს ძაღლებთან და კატებთან მიმართებაში, მაშინ უმჯობესია კანონის სათაური იყოს: „**საქართველოს კანონი შინაურ ცხოველთა (ძაღვი და კატა) კეთილდღეობის შესახებ**“. განმარტებაში უნდა ჩაიწეროს,

რომ აღნიშნული კანონით რეგულირდება მხოლოდ ძალის და კატის კეთილდღეობის საკითხები. თუ ეს კანონი ეხება ყველა შინაურ ცხოველებს, მაშინ კანონის სახელწოდება უნდა იყოს „საქართველოს კანონი შინაური ცხოველების შესახებ“. ხოლო შეიძლება იყოს კანონში თავები, რომელებიც არეგულირებს კონკრეტული სახეობის შინაური ცხოველების წესს.

ამავე დროს სახელწოდების განმარტებაში წერია: „სოციალური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, ასევე ფუნქციური დანიშნულებით, ექვემდებარება ადამიანის მიერ მოვლას“. აღნიშნული განმარტება არასრულია, ვინაიდან ადამიანს შინაური ცხოველი შეიძლება ჰყავდეს სამეგობროდ, სიბრალურის გამო, გადარჩენის მიზნით და ა.შ.

კანონპროექტის სახელწოდება შესაცვლია, განმარტება არასრულია და არ არის შესაბამისობაში კანონპროექტის შინაარსთან!

შენიშვნა N2

კანონპროექტში არაფერი წერია და არ არის რეგულაციები ცხოველთა სასტუმროებზე, საშენებზე, სავაჭრო ობიექტებზე და ბაზებზე (კინოლოგიური ბაზა).

აუცილებლად უნდა იყოს მითითებული თუ ვის აქვს უფლება საშენის შექმნის, რა ნორმებს ექვემდებარება და ცხოველთა ბრუნვის მონაცემებს ვის უგზავნის. აუცილებელია, რომ ყველა ობიექტში კონტროლის უფლება ჰქონდეს სახელმწიფო უწყების და ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციების უფლებამოსილ წარმომადგენლებს (თავისუფალი შესვლა და ინფორმაციების მიღება). ობიექტებში ცხოველთა მოვლა-პატრონობის წესების დარღვევისა და არასათანადო მოპყრობის ფაქტების დაფიქსირებისას, საჭიროა იყოს რეგულაციები, როგორც ადმინისტრაციული, ასევე სისხლის სამართლის კოდექსში. ასევე აუცილებელია იყოს რეგულაციები ამ სახის ობიექტების დახურვის (ლიკვიდაციის) თაობაზე.

შენიშვნა N3

კანონპროექტში არსად არ წერია პოპულაციის მართვის მიზნით ცხოველების **სტერილიზაცია/კასტრაციის სავალდებულო ოპერაციების უზრუნველყოფა**. შინაური ცხოველების პოპულაციების მართვა კანონში ამ ჩანაწერის არარსებობის გარეშე შეუძლებელია. პირად საკუთრებაში არსებული ძაღლებისა და კატების გამრავლება მკაცრად უნდა რეგულირდებოდეს კანონის საფუძველზე, რადგან ქუჩაში ძირითადად სწორედ პირად საკუთრებაში უკონტროლოდ გამრავლებული და შემდეგ გამოვლებული ცხოველები ხვდებიან, რაც უფრო ართულებს ქუჩის ცხოველების პოპულაციების მართვის პროცესს.

სავალდებულო სტერილიზაცია/კასტრაციას უნდა ექვემდებარებოდეს პატრონიანი ჯიშის ცხოველებიც, რომლებსაც არ აქვთ საშენი კლასი და მათი გამრავლება არ არის მიზანშეწონილი. ქუჩიდან ან თავშესაფრიდან აყვანილი მეტისი ცხოველებისთვის სავალდებულო სტერილიზაცია/კასტრაციის და მარკირების საშუალების (მიკრო ჩიპი) დაფინანსების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ვალდებულებაა.

სტერილიზაცია/კასტრაციის სავალდებულო მოთხოვნა არ უნდა შეეხოთ და გამონაკლისად ჩაითვალოს ქართული ნაგაზზე (ქართული მთის ძაღლი, „თართი“), რომლებიც მოცემული მომენტისთვის ასრულებენ ფერმერულ დაცვით ფუნქციებს.

შენიშვნა N4

ცხოველების მოშენების რეგულაციების დეტალები:

აუცილებელია განმარტება, თუ როგორ უნდა ხდებოდეს ცხოველების გამრავლება. ჩანაწერი კანონპროექტში გაურკვეველია და არ არის განმარტებული, თუ რა იგულისხმება გეგმაზომიერ და მიზნობრივ გამრავლებაში.

მუხლში უნდა ჩაიწეროს, თუ რომელი ჯიშის ძაღლების ან კატების (ან ცხენის, ან მოშინაურებული კაჭკაჭის და ა.შ) გამრავლება/მოშენებაზე შეიძლება დაწესდეს შეზღუდვები და ვის აქვს ამის უფლება. ასევე აუცილებელია ჩაიწეროს, რომ ნებისმიერი **ლეკვის ან კნუტის (ნაგულისხმევია ჯიშოანი ცხოველები) გასხვისება უნდა მოხდეს არანაკლებ 5 თვის ასაკის შემდეგ.** უნდა აიკრძალოს და იყოს ადმინისტრაციული სანქციები ჯიშოანი ლეკვისა და კნუტის 5 თვის ასაკამდე გასხვისების შემთხვევაში. ასეთი დარღვევის შემთხვევაში პირს (პატრონს) უნდა აეკრძალოს შემდგომში ცხოველის გამრავლება და ნაშიერის რეალიზაცია/გაჩუქება. მომშენებელი ვალდებულია გასასხვისებელ ცხოველს ჩაუტაროს პირველადი ყველა საჭირო ვაქცინაცია და მისი რეალიზაცია/გასხვისება მოახდინოს პროცედურების დაცვის შემდეგ, რაც დოკუმენტალურად უნდა იქნეს დადასტურებული. ასევე მომშენებელი ვალდებულია უზრუნველყოს ცხოველის შთამომავლობისათვის შესაბამისი დოკუმენტაცია, მარკირება და კანონით გათვალისწინებული სახელმწიფო რეგისტრაცია. მხოლოდ ამ საკითხების კანონიერი კუთხით დარეგულირების შემთხვევაში მიღწევადია არაგეგმაზომიერი და არამიზნობრივი გამრავლება და შესაბამისად პოპულაციების კონტროლი ამ კუთხით, რაც შეუწყობს ხელს ბევრი პრობლემის მოგვარებას.

ნებისმიერ განვითარებულ და ცივილიზირებულ ქვეყანაში ჯიშოანი ლეკვებისა და კნუტების გასხვისება 6 თვემდე დაუშვებელია და ისჯება კანონით(!).

კანონპროექტში ამ რეგულაციის არსებობის შემთხვევაში გაცილებით ნაკლებ ადამიანს გაუჩნდება სურვილი ძაღლის შეჯვარების და ცხოველების არამიზნობრივად გამრავლების. ბუნებრივია, რომ ამ შემთხვევაში გასაყიდი ლეკვებისა და კნუტების ფასი შესაბამისად რეალური და მაღალი იქნება, რაც თავისთავად უკვე დადებითად იმოქმედებს ნამდვილი პოტენციური მომავალი პატრონის პასუხისმგებლობაზე. თუ დღესდღეობით მოდაში შემოსული ჰასკის ერთი თვის ლეკვის საორიენტაციო საშუალო ფასი 200 ლარია, ასეთი რეგულაციის შემთხვევაში 5-6 თვის იგივე ჯიშის ლეკვის ფასი არანაკლებ 1500 ლარის იქნება. შესაბამისად ამ ლეკვს გამოუჩნდება ისეთი პატრონი, რომელიც მოუვლის და აღარ გააგდება ქუჩაში. ბუნებრივია, რომ ასეთ შემთხვევაში ბევრს აღარ ექნება სურვილი, რომ აიღოს შესაბამისი პასუხისმგებლობა და გადაიხადოს შესაბამისი თანხა.

ეს დადებითი მოვლენა იქნება, ვინაიდან:

- პირს, ვისაც სურს აიყვანოს ცხოველი სამეგობროდ და არ გააჩნია საწყისი თანხა ჯიშოანი ცხოველის შეძენისთვის, მას აქვს შესაძლებლობა, რომ თავშესაფრიდან

აიყვანოს ცხოველი თანხის გადახდის გარეშე. ამ შემთხვევაში გაიზრდება უპატრონო ცხოველების თავშესაფრიდან აყვანის მსურველთა რაოდენობა, რაც დადებითად იმოქმედებს პოპულაციის რეგულირებისთვის;

- ცხოველს გაამრავლებს მხოლოდ ის პირი, ვისაც აქვს ტექნიკური და მატერიალური შესაძლებლობა (და არა ყველა, როგორც დღეს ხდება);
- გამრავლებას დაექვემდებარება მხოლოდ მაღალი კლასის ჯიშის ცხოველები, რომლებიც რეგისტრირებული არიან და გააჩნიათ შესაბამისი სერტიფიკატი - სანაშენე კლასი;
- აღარ მოხდება თაღლითობა იმ თვალსაზრისით, როდესაც ერთი თვის მეტისებს ჰყიდიან ჯიშის ცხოველებად, რის გამოც შემდგომში ისინი ქუჩაში იყრებიან..

ასეთი კანონის არსებობის შემთხვევაში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება ცხოველთა კეთილდღეობა! ბუნებრივია, რომ ქუჩაში ბევრად ნაკლებ ჯიშის ცხოველებს ვიხილავთ, რომლებიც დღესდღეობით ყველაზე მტკივნეულ და პრობლემატურ საკითხს წარმოადგენს.

შენიშვნა N5

აღნიშნულ კანონპროექტში საერთოდ არ არის აღნიშნული, თუ ვინ შეიძლება გახდეს ცხოველის პატრონი და ვის ეკრძალება კომპანიონი ცხოველის ყოლის უფლება, ანუ პირისთვის ცხოველის ყოლის ნებართვის გაცემა – აღნიშნულ მუხლში უნდა განიმარტოს:

- ვინ შეიძლება გახდეს ცხოველის პატრონი (ასევე მიმკვდლებელი, მზრუნველი, შემფარებელი) და რა პირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს შესაბამისი ცხოველის სახეობიდან გამომდინარე;
- ვისთვის იკრძალება შინაური ცხოველის ყოლა (მაგალითისთვის: პირი, რომელსაც:
 1. ჩამოერთვა ცხოველი;
 2. თავისი ცხოველი ჩააბარა თავშესაფარში;
 3. დაეკარგა და არ მოიძია;
 4. მოუკვდა დაუდევრობით;
 5. შემჩნეულია ცხოველებისადმი სისასტიკეში, წვალემაში, არასათანადო მოპყრობაში და ა.შ)
- რა შემთხვევებში ხდება პატრონისთვის ცხოველის ჩამორთმევა (ცხოველის სახით კონფისკაცია);
- რა რეგულაციები უნდა დაწესდეს, რომ პირს მიეცეს უფლება კომპანიონი ცხოველის ყოლის.

აღნიშნული კანონი აუცილებელია და ძალიან მნიშვნელოვანია, ვინაიდან სწორედ ასეთი პირების მიერ ხდება საკუთარ ცხოველზე არასათანადო მოპყრობა და სისასტიკე.

განსაკუთრებით მკაცრი რეგულაციები უნდა დაწესდეს პირებზე, ვისაც სურს აიყვანოს მონადირე ჯიშის, ან აგრესიული ჯიშის ძაღლი, ვინაიდან ყველაზე

ცუდად ამ ჯიშის ძალღებს ეპყრობა პატრონების დიდი უმრავლესობა. მათი უმეტესობა დაავადებულია, არასათანადო პირობებში მოვლა-პატრონობის შედეგად, არ უტარდებათ საჭირო ვეტერინარული მომსახურება და საბოლოოდ კლავენ, ან ტოვებენ ქუჩაში/ტყეში.

ნებისმიერ განვითარებულ და ცივილიზებულ ქვეყანაში ხდება ასეთი ნებართვის გაცემა, ვინაიდან ცხოველი არის სულიერი. ასეთი კანონის არ არსებობის შემთხვევაში ქვეყანაში ვერ იარსებებს ცხოველთა კეთილდღეობის ელემენტარული საკითხიც.

ამავე დროს აუცილებელია, რომ არსებობდეს „შავი სია“, სადაც იარსებებს მონაცემთა ბაზა იმ პირებზე, ვისთვისაც იკრძალება ცხოველის ყოლა.

შენიშვნა N6

კანონპროექტში საერთოდ არ წერია და მინიშნებაც არ არის, თუ რა შემთხვევაში ხდება და რა წესით ცხოველის ჩამორთმევა ან კონფისკაცია,

აღნიშნული კანონი აუცილებელია. ასევე უნდა განიმარტოს ჩამორთმევასთან დაკავშირებით:

- რა შემთხვევაში ხდება პატრონისთვის/ მფლობელისთვის ცხოველის ჩამორთმევა
- ცხოველის ჩამორთმევის წესი
- ვინ არის უფლებამოსილი ორგანო
- სად უნდა იყოს გადაყვანილი ცხოველი და ვინ უნდა მოახდინოს მისი შენახვა და სხვა.

აღნიშნული კანონი აუცილებელია და ამ საკითხში აუცილებელია ცხოველთა დაცვის არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის წამყვანი როლის მინიჭება.

შენიშვნა N7

კანონპროექტში საერთოდ არ არის ნახსენები და უგულებელყოფილია ქვეყნის მასშტაბით შინაური ცხოველების პოპულაციისა და კონტროლის მექანიზმი, რომლის ფუნქციას აუცილებლად უნდა ასრულებდეს სახელმწიფოს ცენტრალიზებული უწყება (სამინისტრო).

მიუხედავად იმისა, რომ კანონპროექტში არის თავი: *„უმეტეაღყურეო, უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველები. უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციის მართვა და კონტროლი. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრები“*, აბსოლუტურად გაუგებარია, თუ როგორი მექანიზმით ხდება ქვეყნის მასშტაბით უპატრონო (ასევე პატრონიანი) ცხოველების

პოპულაციის მართვა და კონტროლი, ვინ უნდა ასრულებდეს და იყოს პასუხისმგებელი ქვეყანაში შინაური ცხოველების პოპულაციის მართვისთვის სწორი პროგრამების განხორციელებაზე და მიუსაფარი ცხოველების რაოდენობრივ შემცირებაზე, ვინ უნდა შეიმუშავოს ქვეყანაში პროგრამები და ვინ უნდა აწარმოოს ერთიანი აღრიცხვა, მონიტორინგი და ყოველწლიური საერთო ანგარიში.

თუ არ იქნება ამ საკითხების მაკოორდინებელი სახელმწიფო უწყება, რომელიც იქნება ცენტრალიზებული რგოლი, შინაური ცხოველების პოპულაციის მართვისთვის, ბუნებრივია, რომ ცალკეული მუნიციპალიტეტის მიერ ვერ და არ მოხდება სწორი პროგრამების განხორციელება და მისი ანალიზი, მით უმეტეს იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონპროექტის მიხედვით სახელმწიფოს მხრიდან მთლიანად იგნორირებულია ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციების როლი ამ სფეროში.

შინაური ცხოველების პოპულაციების მართვისთვის საჭიროა სამინისტროს დაქვემდებარებაში ცენტრალიზებული რგოლის შექმნა, რომელიც ქვეყნის მასშტაბით დააწესებს კონტროლს, შეიმუშავებს შესაბამის პროგრამებს, გამოაქვეყნებს ყოველწლიურ ანგარიშს შინაური ცხოველების პოპულაციის მართვისთვის, მათ შორის უპატრონო ცხოველების რაოდენობის შემცირების თუ მათების შესახებ სტატისტიკას.

აღნიშნული საკითხების მართვა და კონტროლი აუცილებლად უნდა იყოს **საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსებისა დაცვის სამინისტროს პრეროგატივა**, რომელშიც ასევე შესაძლებელია იყოს ჩართული სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებები. კანონპროექტში ცალსახად უნდა აღინიშნოს რომ სახელმწიფოს და შესაბამის ცენტრალიზებულ რგოლს/ორგანოს ექნება მჭიდრო ურთიერთობა, როგორც დარგის სპეციალისტებთან, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან.

სამინისტრომ ყოველწლიურად უნდა გაუწიოს კონტროლი თავშესაფრებს, იზრუნოს საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავებაზე, კორექტირებაზე და საბოლოოდ სრულყოფილი კანონის მიღებაზე.

ცენტრალიზებულმა რგოლმა უნდა იზრუნოს, შემდეგზე:

- მონიტორინგი,
- კოორდინაცია,
- კანონპროექტების და კანონში ცვლილებების მომზადება;
- ქვეყნის მასშტაბით თავშესაფრების კონტროლი და მონაცემების მიღება;
- ერთიანი პოლიტიკის დანერგვა ცხოველთა კეთილდღეობის კუთხით;
- მჭიდრო ურთიერთობების ჩამოყალიბება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და მათი ჩართულობის უზრუნველყოფა ამ საკითხებში,
- პოპულაციების მართვისკენ მიმართული პროგრამების შემუშავება,
- ყოველწლიური ანგარიშის მომზადება,
- ვეტერინარული საკითხების კონტროლი
- ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული პროგრამების შექმნა, დანერგვა და პოპულარიზაცია.
- და სხვა.

თუ არ იქნება ცენტრალიზებული რგოლი კანონპროექტის მე-4 თავი ვერ იმუშავებს საჭიროებისამებრ და ვერ მოაგვარებს ყველზე მთავარ პრობლემას, როგორცაა პოპულაციების მართვა და კონტროლი.

შესაბამისად კანონპროექტში ტერმინთა განმარტებას უნდა დაემატოს:

ცენტრალიზებული მარეგულირებელი სახელმწიფო ორგანო - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო - (ან სამინისტროს შესაბამისი სამსახური ან იურიდიული პირი), რომლის კომპეტენციას განეკუთვნება ქვეყნის მასშტაბით შინაურ ცხოველთა კეთილდღეობაზე მონიტორინგი, ცხოველთა პოპულაციის მართვა და კონტროლი, შესაბამისი პროექტებისა და პროგრამების განხორციელება, კოორდინაცია მუნიციპალიტეტის შესაბამისი სამსახურებს (უფლებამოსილი ორგანოები) შორის და მათი კონტროლი, მუნიციპალიტეტიდან სტატისტიკის მიღება და ერთიან ბაზაში განთავსება, ყოველწლიური ანგარიშების შემუშავება და ანალიზი, ცხოველებისადმი არასათანადო მოპყრობის შემთხვევაში კანონით გათვალისწინებული ჯარიმების გამოწერა, ცხოველთა თავშესაფრების ფუნქციონირებისთვის ნებართვების გაცემა, მათზე კონტროლი, ვეტერინარული საქმიანობის ზედამხედველობა. სამინისტრო შინაურ ცხოველთა საკითხებთან დაკავშირებით ქმნის საკონსულტაციო საბჭოს ცხოველთა დაცვის არასამთავრობო ორგანიზაციების აკრედიტირებული წარმომადგენლების, სპეციალისტების, პროფესიონალების და სხვა დაინტერესებული პირების მონაწილეობით.

შენიშვნა N8

წესები პირად მფლობელობაში არსებული ცხოველის დაკარგვის ან პოვნის შესახებ კანონპროექტში საერთოდ არ არის არანაირი წესი (რეგულაციები), რომელიც ეხება პირად მფლობელობაში მყოფი ცხოველის დაკარგვის შემთხვევაში პატრონის უფლება-ვალდებულებებს. ასევე არ არის წესი პირის მიერ ცხოველის (ამ შემთხვევაში სავარაუდოდ დაკარგულის) პოვნის შემთხვევაში, მპოვნელის ვალდებულებებზე. თუ აღნიშნული წესი - კანონი არ იქნება აღნიშნულ კანონპროექტში ეს იქნება დიდი ხარვეზი, ვინაიდან საქართველოში ძალიან ხშირია ცხოველის დაკარგვის (ან გაგდება/მიტოვების) ფაქტები და მოქალაქეებმა არ იციან კონკრეტულ შემთხვევაში რა მოიმოქმედონ, ვის მიმართონ, ან რა უფლება მოვალეობები გააჩნიათ. ხშირია შემთხვევები, როდესაც ცალკეული ადამიანები პოულობენ სავარაუდოდ დაკარგულ (ან მიტოვებულ) ცხოველებს. ამ შემთხვევაშიც აღნიშნულზე უნდა არსებობდეს კანონით განსაზღვრული რეგულაცია.

აღნიშნულიდან გამომდინარე ვთვლით, რომ კანონპროექტში დამატებულ იქნას მუხლი: „**წესები პირად მფლობელობაში არსებული ცხოველის დაკარგვის ან პოვნის შესახებ**“

ა) ცხოველის დაკარგვის ფაქტის დაფიქსირების შემთხვევაში ცხოველის პატრონი/მფლობელი ვალდებულია დაუყოვნებლივ შეატყობინოს ამ ფაქტის შესახებ უფლებამოსილ ორგანოს (ან პოლიციას). მიაწოდოს ინფორმაცია დაკარგული ცხოველის შესახებ და შეძლებისდაგვარად გამოაქვეყნოს ინფორმაცია ინტერნეტის მეშვეობით. უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია თავის ვებ-გვერდზე გამოაქვეყნოს დაკარგული და მოსაძიებელი ცხოველის შესახებ ინფორმაცია და ფოტო მასალა (ასეთის არსებობის შემთხვევაში). თუ პირს დაეკარგა ცხოველი, მაგრამ მან

დაუყოვნებლივ არ აცნობა უფლებამოსილ ორგანოს აღნიშნულის შესახებ და ცხოველი „დაკარგულის სტატუსით“ მოხვდა მუნიციპალურ ან სხვა თავშესაფარში, ხოლო შემდეგ დადგინდა პატრონის ვინაობა, ასეთ შემთხვევაში ჩაითვლება, რომ პატრონმა არ განახორციელა კანონით გათვალისწინებული ვალდებულება ცხოველის მოსაძიებლად. ასეთ შემთხვევაში ჩაითვლება, რომ პატრონმა ცხოველი მიატოვა ზედამხედველობის გარეშე, რაც დასჯადი უნდა იყოს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 259-ე მუხლის თანახმად. ცხოველის მიტოვება უნდა ჩაითვალოს ცხოველისადმი სისასტიკის კატეგორიად.

ბ) თუ პირმა იპოვა სავარაუდოდ დაკარგული ცხოველი, აღნიშნულის შესახებ დაუყოვნებლივ, მაგრამ არა უმეტეს 24 საათის განმავლობაში არ შეატყობინა და არ მიაწოდა ინფორმაცია უფლებამოსილ ორგანოს (ან პოლიციას) და ნაპოვნი ცხოველი დააბინავა, ან დროებით იზოლაციაში მოათავსა თავის საკუთრებაში, ან მფლობელობაში ან სხვა მის მიერ კონტროლირებად სივრცეში, ან გააჩუქა, ან გაყიდა, ჩაითვლება რომ პირმა არ მიაწოდა ინფორმაცია უფლებამოსილ ორგანოს ცხოველის მითვისების განზრახვით, ან მოიპარა ცხოველი სხვისი საკუთრებიდან (რაც დასჯადია ...);

გ) ნებისმიერი თავშესაფარი სავარაუდოდ დაკარგული ცხოველის თავშესაფარში მიღებისთანავე ვალდებულია შეამოწმოს ცხოველი იდენტიფიცირებულია თუ არა და ინფორმაცია მიაწოდოს უფლებამოსილ ორგანოს. თუ იდენტიფიცირებულია და დადგინდა პატრონის ვინაობა, პატრონს ეგზავნება შეტყობინება აღნიშნულზე. თუ ცხოველი არ არის იდენტიფიცირებული და დასადგენია პატრონის ვინაობა, თავშესაფარი ვალდებულია ცხოველზე ინფორმაცია და ფოტო-მასლა განათავსოს საკუთარ ან/და სხვა შესაბამის ვებ-გვერდებზე 24 საათის განმავლობაში. თავშესაფარში ცხოველისთვის პატრონის გამოჩენის ვადა განისაზღვრება 10 დღით. თუ 10 დღის განმავლობაში არ დადგინდა ცხოველის პატრონის ვინაობა, ასეთ შემთხვევაში მინიმუმ 1 თვის განმავლობაში თავშესაფარში უნდა მოხდეს ცხოველისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა და უნდა განხორციელდეს მაქსიმალური ღონისძიებები ცხოველის გაჩუქების მიზნით. თუ შესაბამის პერიოდში ვერც პატრონი გამოიძებნა, ვერც გაჩუქდა და ვერც თავშესაფარი ვერ ინახავს აღნიშნულ ცხოველს, ან ცხოველი ვერ შეეგუა თავშესაფარს ამ შემთხვევაში თავშესაფარი ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციასთან შეთანხმებით ცხოველს უშვებს თავისუფლებაზე ბუნებრივ შესაფერის გარემოში, თუ ცხოველი ადაპტირებულია ამ გარემოში ბინადრობას, არ ქმნის საფრთხეს სხვა ცხოველებისთვის ან ადამიანისთვის და ჯანმრთელია. იმ შემთხვევაში, თუ ცხოველის გაშვება გარემოში დაუშვებელია, საკითხი წყდება ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციის ჩართულობით.

დ) დაკარგული ან ნაპოვნი ცხოველის პატრონმა უნდა წარმოადგინოს შესაბამისი მტკიცებულება, რომ ცხოველი ნამდვილად მისი საკუთრებაა. მტკიცებულებად შეიძლება ჩაითვალოს ვეტერინარული სერტიფიკატი, კინოლოგიური პასპორტი, საკუთრების დამადასტურებელი სხვა საბუთი, ან ფოტო/ვიდეო მასალის წარმოდგენა და ა.შ.

ე) თავშესაფარს უფლება აქვს ცხოველი არ დაუბრუნოს პატრონს თუ ჩათვლის, რომ პატრონი უღირსად მოექცა ან არასათანადო პირობებში ჰყავდა ცხოველი, ან ცხოველი დაავადებულია და

არ არსებობს იმის გარანტია, რომ პატრონი უმკურნალებს ან მომავალშიც არ მოხდება ცხოველის დაკარგვა. ასეთ შემთხვევაში პატრონს უფლება აქვს მიმართოს სასამართლოს.

დაკარგულ ან ნაპოვნ ცხოველზე რეესტრში უნდა გაკეთდეს შესაბამისი ჩანაწერი.

თუ პირმა თავისი დაკარგული ცხოველი ვინმე სხვა პირთან აღმოაჩინა, 6 თვემდე მას კანონიერი უფლება აქვს უკან დაიბრუნოს საკუთარი ცხოველი და მპოვნელს გადაუხადოს ცხოველის შენახვასთან დაკავშირებული ხარჯები.

თუ პირმა იპოვა ცხოველი, წესების დაცვით განაცხადა ნაპოვნ ცხოველზე, მაგრამ პატრონი არ გამოჩნდა, 6 თვის შემდეგ გამოჩენის შემთხვევაში მპოვნელს უფლება აქვს არ დაუბრუნოს ცხოველი, ან დაუბრუნოს თავისი ნებით და მოსთხოვოს ხარჯების ანაზღაურება.

შენიშვნა N9

შინაურ ცხოველთა ტრანსპორტირება

კანონპროექტში არის *მუხლი 7. შინაურ ბინადარ ცხოველთა ტრანსპორტირება*

- 1) შინაურ ბინადარ ცხოველთა ტრანსპორტირებას უზრუნველყოფს ნებისმიერი საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, თუჯა უსაფრთხოების ყველა ზომა (მოკლე საბმელი და ალიკაპი ერთად ან სპეციალური გადამყვანი (კონტეინერი)) დაცულია.*
- 2) შინაურ ბინადარ ცხოველთა ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს ცხოველისთვის უსაფრთხო და მიზანშეწონილი საშუალებით.*

ეს მუხლი იმსახურებს მეტ ყურადღებას, დამატებებს, განმარტებებს და დეტალიზაციას. ვთვლით, რომ აუცილებელია ამ მუხლში ყურადღება გამახვილდეს სპეციალური სამსახურების რეგულაციებზე, რომლებიც ახდენენ ცხოველების მასიურ ტრანსპორტირებას. შესაბამისად ეს მუხლი უნდა ჩაიწეროს შემდეგი რედაქციით:

„შინაურ ცხოველთა ტრანსპორტირება“

- 1) შინაური ბინადარი ცხოველის ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს მათი კეთილდღეობისა და ჯანმრთელობის დაცვით.
- 2) შინაურ ბინადარ ცხოველთა ტრანსპორტირება უნდა განხორციელდეს რაც შეიძლება ნაკლები შეფერხებებით.
- 3) **სპეციალური სამსახურების მიერ ცხოველების ტრანსპორტირების პირობები**

ა) უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების თავშესაფარში ან ვეტერინარული მომსახურების ჩატარების მიზნით სპეციალური სამსახურების მიერ ცხოველთა ტრანსპორტირებისას აუცილებელია, რომ ცხოველის გადაყვანის

განმახორციელებელმა ორგანომ უზრუნველყოს ცხოველის უსაფრთხოების მაქსიმალური ზომები და მინიმუმადე დაიყვანოს სტრესის ან ტანჯვის გამომწვევი ფაქტორები.

ბ) აუცილებელია მაქსიმალურად ზედმიწევნით იყოს დაცული სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმები.

გ) სატრანსპორტო საშუალებები კონტეინერი და ყველანაირი გადამზიდი მოწყობილობა ისე უნდა იყოს აგებული, რომ გადაყვანისას არ მოხდეს ცხოველის დაზიანება და ტრავმირება.

დ) სატრანსპორტო საშუალებები ან კონტეინერები უნდა იყოს აგებული ისე, რომ ცხოველს გააჩნდეს საჭირო ზომის ადგილი და იმყოფებოდეს ბუნებრივ პოზიციაში.

ე) უპატრონო შინაური ცხოველების გადამყვან სპეც ტრანსპორტში უნდა იყოს სავენტილაციო სისტემა, კონდიციონერება, გათბობა და შესაბამისი განათება.

ვ) აუცილებელია, რომ სპეც ტრანსპორტში ვოლიერები ან კონტეინერები ისე იყოს მოწყობილი, რომ ცხოველები იყვნენ ერთმანეთისგან მაქსიმალურად იზოლირებულად, რომ მოხდეს დაავადებების გადადების მაქსიმალური პრევენცია.

ზ) ცხოველს ვოლიერში თუ კონტეინერში უნდა ჰქონდეს რბილი ქვეშაგები, ასევე წყლის ჯამი, თუ ტრანსპორტირების ხანგრძლივობა ორ საათზე მეტი გაგრძელდება.

თ) ცხოველს ვოლიერში თუ კონტეინერში უნდა შეეძლოს ბუნებრივ პოზიციაში თავისუფლად ყოფნა.

ი) აუცილებელია, რომ ცხოველთა გადამყვან ან/და თანმხლებ პირებს ჰქონდეთ გავლილი სპეციალური ტრენინგები და ცხოველების გადაზიდვისა და ტრანსპორტირებაზე ნებართვა უნდა მიიღოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსგან;

კ) სატრანსპორტო საშუალებაზე აღნიშნული უნდა იყოს ცხოველთა არსებობის დამადასტურებელი ნიშანი

ლ) სატრანსპორტო საშუალების მოძრაობისას მაქსიმალურად დარეგულირებული უნდა იყოს სიჩქარის მატება, შენელება და დამუხრუჭება, რომ ნაკლებად დაისტრესოს ცხოველი.

მ) დაუშვებელია შინაური ცხოველების ტრანსპორტირება უყურადღებოდ. ტრანსპორტირებაზე პასუხისმგებელმა პირმა ყოველ ორ საათში ერთხელ უნდა გააჩეროს ავტოტრანსპორტი და დაათვალიეროს ცხოველები. თუ ცხოველს აქვს სტრესული მდგომარეობა, უნდა გამოიყვანოს, გაასეირნოს ან აუცილებლობის შემთხვევაში ადგილზე უნდა გაუწიოს პირველადი სასწრაფო ვეტერინარული დახმარება და დაამშვიდოს ცხოველი.

ნ) თუ ორგანიზაციამ ან პირმა, დაარღვია აღნიშნული წესები, რის შედეგადაც ცხოველმა მიიღო ტრავმა, ამ ორგანიზაციას, ან პირს ეკრძალება მომავალში ცხოველთა ტრანსპორტირება და უუქმდებათ ნებართვა.

ო) ჩლიქოსანი, დიდი ზომის და ტრავმირებული ცხოველების გადაყვანა უნდა მოხდეს სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებებით, რომლებიც აკმაყოფილებენ საერთაშორისო სტანდარტებს.

4) პირად მფლობელობაში არსებული შინაური ბინადარი ცხოველების ტრანსპორტირება

ა) ცხოველის ტრანსპორტირება არ უნდა მოხდეს მეთვალყურის გარეშე.

ბ) სატრანსპორტო საშუალების მოძრაობისას მაქსიმალურად დარეგულირებული უნდა იყოს სიჩქარის მატება, შენელება და დამუხრუჭება, რომ ნაკლებად დაისტრესოს ცხოველი.

გ) ცხოველს ტრანსპორტირებისას უნდა შეეძლოს ბუნებრივ პოზიციაში ყოფნა.

დ) დაუშვებელია და იკრძალება ცხოველის ტრანსპორტირება სრულიად დახურული, განათების, ტემპერატურისა და ვენტილაციის რეჟიმის დაუცველად ან ღია საბარგულით, ავტომანქანაზე ღვედით გამობმულ, გაკოჭილ, ან ტომარაში ჩადებულ მდგომარეობაში, და ისეთი საშუალებებით, რომელიც ცხოველში იწვევს სტრესს, ტკივილს, ტანჯვას ან და ფსიქოლოგიურ პრობლემებს, რაც ჩაითვლება ცხოველისადმი არასათანადო მოპყრობად, ან სისასტიკედ და დასჯადია ან ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით, ან სისხლის სამართლის კოდექსით.

შენიშვნა N10

ცხოველის (ძაღლის) აგრესიულობის დადგენასთან დაკავშირებული წესები

კანონპროექტის გარკვეულ მუხლებში აღნიშნულია ცხოველთა მოკვდინების (ევთანაზიის) დასაშვებობა. გარკვეულ შემთხვევებში ევთანაზიის ჩატარება დასაშვებად მიჩნეულია, როდესაც ცხოველი არის აგრესიული. პირდაპირი ჩანაწერი არ არის, მაგრამ სავარაუდოდ იგულისხმება ძაღლი.

კანონპროექტის მე-14 მუხლის (შინაურ ბინადარ ცხოველთა მოკვდინება - ევთანაზია)

მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტში განმარტებულია, რომ ცხოველის ევთანაზია დასაშვებია ვეტერინარის, კინოლოგის/ფელინოლოგის და ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციის წარმომადგენლის ერთობლივი დასკვნის საფუძველზე, რომელიც მიღებულია კლინიკური კვლევებით ან დაკვირვებით შესაბამის პირობებში და რომელიც ადგენს:

ა) არაკორექტირებად აგრესიულ ქცევას, რომელიც არ იძლევა შინაური ბინადარი ცხოველის თანაარსებობის საშუალებას ადამიანთან ან/და სხვა ცხოველებთან ურთიერთობის პირობებში, მათ შორის იდიოპათიურ აგრესიას (უცაბედი სიბრაზის სინდრომი);

ასევე მე-16 მუხლის თანახმად უფლებამოსილი ორგანოს საქმიანობის სფეროს მიეკუთვნება და შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვა-კონტროლის ამოცანების უზრუნველყოფის მიზნით ვალდებულია ორგანო თანმიმდევრობით მოახდინოს:

ბ) შინაური ბინადარი ცხოველების ჯანმრთელობის მდგომარეობის (კლინიკური და ლაბორატორიული გამოკვლევით) და ქცევითი თავისებურებების (დაკვირვების შესაბამის პირობებში და სპეციალური მეთოდით) დადგენა;

გ) ჯანმრთელი და არააგრესიული შინაური ბინადარი ცხოველების სტერილიზაცია-კასტრაცია;

მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად კი, შინაური ბინადარი ცხოველისაგან ადამიანების ან/და ცხოველებისათვის მოსალოდნელი საფრთხეების თავიდან აცილებისა და შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვა-კონტროლის მიზნით, ამ კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში, უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია მოახდინოს შინაური ბინადარი ცხოველების დაჭერა, ან/და კასტრაცია, სტერილიზაცია, და ვაქცინაცია, როდესაც:

ბ) სახეზეა ადამიანისა ან/და ცხოველების სიცოცხლისა ან/და ჯანმრთელობისთვის საფრთხის მატარებელი და მომეტებული აგრესიის აშკარად გამოხატული ნიშნების მქონე შინაური ბინადარი ცხოველები;

განმარტება:

საქართველოში ცხოველთა ყოფასთან დაკავშირებულ პრობლემატურ საკითხებს შორის ყველაზე რთულად გადასაწყვეტი საკითხი არის ადამიანების გაუცნობიერებელი დამოკიდებულება ცხოველებთან, ძირითადად ძაღლებთან. ცხოველებისადმი არასათანადო და სასტიკი მოპყრობის ფონზე ძაღლების დიდ რაოდენობას გააჩნია უნდობლობა ადამიანის მიმართ და თავდაცვის ინსტიქტით ისინი ძირითადად ყეფით იცავენ თავს. ყველა ეს ცხოველი მოსახლეობის დიდი რაოდენობის მიერ „მონათლულია“ აგრესიულ ძაღლებად. დღემდე არსებული არასწორი პრაქტიკით მუნიციპალური სამსახურის (ასევე კომერციული კერძო ორგანიზაციების) ძალმჭერი ეკიპაჟების მხრიდან ხორციელდება ე.წ. აგრესიული ძაღლების დაჭერა და გადაყვანა თავშესაფარში. უმეტეს შემთხვევაში მუნიციპალურ და კერძო კომერციული ორგანიზაციების თავშესაფრებში ხდება არასწორი მიდგომა ე.წ. აგრესიულ ცხოველებთან და იწერება დასკვნა მათი „აგრესიულობის“ შესახებ, ან საერთოდ არ იწერება დასკვნა და ცხოველი ნადგურდება. არ არსებობს აგრესიულ ცხოველთან ურთიერთობის და ტრენინგის ელემენტარული პრაქტიკა და მეთოდიკა.

განსაკუთრებით კერძო მფლობელობაში არსებული ძაღლების „აგრესიულობის“ შესახებ დიდი პრობლემები აქვთ თვითონ პატრონებს. ამ შემთხვევაში კი მიზეზი არის საკუთარი ძაღლის მიმართ არასწორი დამოკიდებულება, ცემა, მუდმივი დაბმა და სხვა არასწორი ქმედებები. ბუნებრივია, რომ ასეთ შემთხვევაში ცხოველი იჩაგრება და ხდება მის მიერ ადეკვატური რეაგირება, რაც გამოიხატება გაღიზიანებაში პატრონის მიმართ, ან ოჯახის წევრის მიმართ. ხშირია ფაქტები, როდესაც ძაღლი თავის პატრონსაც კბენს და თავის გადარჩენას ცდილობს. ასევე ხშირია ფაქტები, როდესაც პატრონი მსგავსი ქმედებების გამო კლავს ან ასახიჩრებს თავის ცხოველს, ატყობინებს შესაბამის სამსახურს კერძო მფლობელობაში არსებული ცხოველის აგრესიულობაზე და ითხოვს მის მოშორებას ან ევთანაზიას. უმეტეს შემთხვევაში, კი ქუჩაში აგდებს.

კანონპროექტის განმარტებით ნაწილში აღნიშნულია, რომ **დ) გადამეტებული აგრესია** - შინაური ბინადარი ცხოველის იმგვარი ფსიქიური დისბალანსი, რომელიც საფრთხეს უქმნის სხვა ცხოველის ან/და ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას და შეუძლებელს ხდის მის შემდგომ ინტეგრაციას;

ასევე **მე-16 მუხლის ცხოველის ქცევითი თავისებურებები** (მათ შორის აგრესიულობა) დგინდება დაკვირვების შესაბამის პირობებში და **სპეციალური მეთოდიკით**. კანონპროექტში არ არის განმარტებული რას ნიშნავს დაკვირვება „შესაბამის პირობებში“ და რა არის „სპეციალური მეთოდიკა“. ასევე არ წერია, თუ ცხოველის აგრესიულობის დადგენა კონკრეტულად ვისი პრეროგატივაა და ვის აქვს უფლება აგრესიულობის საფუძვლით მიიღოს გადაწყვეტილება ცხოველის ევთანაზიის შესახებ. ჩანაწერი ბუნდოვანია და არ არის შესაბამისი განმარტება.

ცხოველის აგრესიულობის დადგენისთვის აუცილებელია კინოლოგიური ორგანიზაციის, ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციის და შესაბამისი სხვა სპეციალისტების მიერ შემუშავდეს მეთოდოლოგია და მომზადდეს შესაბამისი სპეციალისტები (კინოლოგი-ზოოფსიქოლოგი). ასევე ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნაა, რომ იყოს სპეციალიზებული ძალების თავშესაფარი შესაბამისი პირობებით, სადაც მოხდება აგრესიული ცხოველების გადაყვანა, ხოლო პროფესიონალის მხრიდან (კინოლოგ-ზოოფსიქოლოგი) მათთან მუშაობა, ტრენინგები და მათი მოწესრიგების შემდეგ გაჩუქება.

ე.წ. „აგრესიულ ძაღლთან“ საჭიროა ნდობის მოპოვება. ამ სამუშაოს ჩატარება არ შეუძლია ყველა კინოლოგს, ვეტერინარს ან სხვას. ადამიანს უნდა გააჩნდეს ცხოველთან უხილავი კონტაქტის დამყარების ბუნებრივი თვისება და ამავე დროს პრაქტიკა და გამოცდილება სხვადასხვა ცხოველთან მუშაობის, არ უნდა ეშინოდეს აგრესიული ცხოველების, შეეძლოს ნდობის მოპოვება და საერთო ენის გამონახვა ცხოველთან. ფსიქიკადაზიანებულ და ადამიანის მიმართ უნდობლობის სენით შეპყრობილ ცხოველებთან მუშაობა მათი ფსიქიკის გამოსწორების მიზნით მოიცავს გარკვეულ პერიოდს, რომელიც არ არის სტანდარტული. ასეთ ცხოველებთან მუშაობა შესაბამის პირობებში დაახლოებით 5 დღიდან 6 თვემდე იძლევა შესაბამის შედეგს. პრაქტიკულად ყველა ცხოველის ფსიქიკის გამოსწორება შეიძლება შესაბამისი ტრენინგებით, თუ ცხოველი არ არის გენეტიკურად გაუწონასწორებელი და აგრესიული ფსიქიკის.

ამავე დროს ძაღლების გარკვეული ჯიშები არის აგრესიული ბუნების, რაც კონკრეტულად ამ ჯიშისთვის არის დამახასიათებელი. ამ შემთხვევაში გამოდის, რომ კონკრეტულად სტაფი, ბულტერიერი, გერმანული ნაგაზი, ან კავკასიური ნაგაზი უნდა მოვკლათ, ვინაიდან ეს ჯიშები ითვლებიან აგრესიულ ჯიშებად, რაც აბსოლუტურად მიუღებელია.

ამავე დროს, დამცავი ხასიათის, ან მყეფარე ძაღლი არ ნიშნავს აგრესიულს!

აღნიშნული საკითხების კანონპროექტში გაუთვალისწინებლობა მოიტანს მუნიციპალურ თავშესაფრებში ძაღლების მასიურ მოკვდინებას (ამ შემთხვევაში მკვლელობას) აგრესიულობის დაბრალების საბაზით (!).

ასევე გასაკვირი და გასაოცარია, როდესაც კანონპროექტში ჩაწერილია, რომ კასტრაცია/სტერილიზაციას ექვემდებარება მხოლოდ ჯანმრთელი და არააგრესიული ცხოველები (?). ამ ოპერაციების ჩატარების შემთხვევაში ცხოველებში აგრესიულობა იკლებს, ვინაიდან ამძუების პეროდში იმატებს ცხოველებში აგრესიულობა, ხოლო თუ ცხოველს არ ექნება ამძუება ოპერაციის შემდეგ, ბუნებრივია, რომ ეს პრობლემა მარტივად აღმოიფხვრება.

ასევე კანონპროექტში წერია (**მუხლი 16. პუნქტი 4**), რომ უფლებამოსილი ორგანო, კომპეტენციის ფარგლებში, მაქსიმალურად ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც მიმართულია ფიზიკურად ჯანმრთელი და არააგრესიული უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების სხვა კატეგორიაში გადაყვანაზე, მათთვის ახალი მეპატრონის მოძიების ან მიკედლების უზრუნველყოფაზე.

არაფერი არ წერია, რომ ორგანომ უნდა ჩაატაროს ქმედითი ღონისძიებები, რომელიც მიმართულია ცხოველების ფსიქიკის მოწესრიგებისკენ (აგრესიულობის დაძლევა) და ასეთი ცხოველების სხვა კატეგორიაში გადაყვანაზე, მათთვის ახალი მეპატრონის მოძიების მიზნით.

კანონპროექტში მითთებული უნდა იყოს კონკრეტულად მეთოდოლოგია და შესაბამისი რეგულაციები ცხოველის აგრესიულობის დადგენისა და შემდგომი პროცედურების შესახებ!

შესაბამისად კანონპროექტში ცხოველების აგრესიულობაზე ჩანაწერები არის არასრული და არაპროფესიონალური. მიმართულია ცხოველების „აგრესიულობის“ საბაბით მონათვლისკენ, რაც შედეგად მოიტანს მუნიციპალური თავმესაფრის მხრიდან ცხოველების მასიურ მკვლელობას. ეს ყოველივე რასაკვირველია დაუშვებელია!

შენიშვნა N11

კანონპროექტიდან ამოსაღებია მე-5 მუხლის მე-10 პუნქტი (პუნქტი 5. შინაური ბინადარი ცხოველის მოვლა-პატრონობისათვის აუცილებელი მოთხოვნები)

პუნქტი 10. ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს ვერძალემა საკუთრებაში (მფლობელობაში) კონკრეტულ მისამართზე ან/და ერთი საკადასტრო კოდით რეგისტრირებულ ფართზე/ტერიტორიაზე ერთდროულად 10-ზე მეტი შინაური ბინადარი ცხოველის ყოლა (გარდა ამ ცხოველთა ნაშიერისა, რომელთა ასაკი არ აღემატება 6 თვეს), ხოლო მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლის ბინაში აკრძალულია 5-ზე მეტი შინაური ბინადარი ცხოველის ყოლა.

- ✓ პროექტის მიხედვით ამავე დროს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით დასჯადი ხდება ამ კანონის დამრღვევი.

მე-7 მუხლის მე-10 პუნქტი მთლიანად ამოსაღებია, შემდეგი გარემოებების გამო:

აღნიშნული აკრძალვა კატეგორიულად ალოგიკური და მიუღებელია. ეწინააღმდეგება ადამიანისა და ცხოველის უფლებებს და აჩენს საფუძვლიან ეჭვს, რომ არსებული შეზღუდვა მიზანმიმართულად არის ჩაწერილი უსახლკარო ქუჩის ცხოველების რაოდენობრივი ზრდისკენ და ადამიანისა და ცხოველის მიმართ შესაძლო ნეგატიური ზემოქმედებისკენ.

აღნიშნულ კანონპროექტში ისიც კი არ არის განმარტებული, თუ რაში მდგომარეობს ამ რეგულაციის მიღების აუცილებლობა და რა მიზანს ისახავს. კანონპროექტით შემოთავაზებულია მეტად საეჭვო რეგულაცია, რომელიც მოიტანს არასასურველ შედეგებს, კონკრეტულად კი მოხდება საკუთრებიდან ცხოველების ქუჩაში გაგდება.

წლების განმავლობაში პრაქტიკამ აჩვენა, რომ ცხოველების გარკვეული რაოდენობა ჰყავთ ზუსტად იმ პირებს, ვისაც ებრალებათ ქუჩის უპატრონო ცხოველები. ისინი იყვანენ ამ ცხოველებს პირად საკუთრებაში და მაქსიმალურად ცდილობენ მათ გადარჩენას. ამავე დროს ზუსტად ასეთი პირების მიერ ხდება საკუთარი რესურსებით და ფინანსებით ამ ცხოველებზე ზრუნვა და იმ შესაბამისი პირობების უზრუნველყოფა, რომ ცხოველს შეეძლოს უკეთესი გარემო და უპატრონობის გამო არ იყოს დაავადებული, აგრესიული და უმწეო მდგომარეობაში. უმეტეს შემთხვევაში ასეთი პირები საკუთარი რესურსებით უზრუნველყოფენ ცხოველების მკურნალობას, ვაქცინაციას და სტერილიზაციას. ნაცვლად იმისა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან მოხდეს ასეთი ადამიანების წახალისება, დახმარება და მხარდაჭერა, ამ კანონის თანახმად ამ პირებს ემუქრებათ სადამსჯელო სანქციები და იმის იძულება, რომ აღარ შეასრულონ ეს ჰუმანური მისია. პრაქტიკა აჩვენებს, რომ ის პირები ვისაც ჰყავს ქუჩიდან აყვანილი ცხოველები გაცილებით უკეთესად ეპყრობიან და უკეთესად მზრუნველობენ მათ, ვიდრე პირები ვისაც ერთი ჯიშის ცხოველი ჰყავს შეძენილი და ხშირ შემთხვევაში ამ ერთი ცხოველის მოვლასაც

ვერ ახერხებენ სათანადოდ და არიან დაავადებულები რაც ხშირად ხდება მათი ქუჩაში გაგდების მიზეზი.

ამ მუხლით ისიც კი არ არის განსაზღვრული, იმ შემთხვევაში თუ პირს ამ კანონის ამოქმედებამდე ჰყავდა კანონპროექტში დასაშვებ ზღვრულ რაოდენობაზე მეტი ცხოველი კანონის ძალაში შესვლის შემდეგ მასზე გავრცელდება თუ არა შეღავათები ან სადამჯელო სანქციები. ბუნებრივია, რომ ამ ჩანაწერის არარსებობის გამო ამ პირის მიმართ გამოყენებული იქნება საჯარიმო სანქციები, ხოლო ამ სანქციების თავიდან არიდების მიზნით შესაძლებელია ბევრი ცხოველი აღმოჩნდეს მიტოვებული ქუჩაში, ან მის პატრონს ემუქრებოდეს ფინანსური საჯარიმო სანქციები. ასეთ შემთხვევაში მოხდება პატრონის ფინანსურ-მატერიალური მდგომარეობის გაუარესება და ამის გამო სხვა დანარჩენი ცხოველების ბედიც პრობლემის წინაშე აღმოჩნდება.

მიუხედავად იმისა, რომ დასაშვებად მიიჩნევა 10-ზე მეტი ცხოველის ყოლა, მაგრამ იკრძალება იმ შემთხვევაში თუ ეს მისამართი ან/და ტერიტორია არ აკმაყოფილებს ამ წესით ცხოველთა თავშესაფრისთვის დადგენილ მინიმალურ სტანდარტებს, ეს ჩანაწერი სრულიად აბსურდულია, ვინაიდან კანონში გაწერილია „თავშესაფრის სტანდარტები“, მაგრამ რომელია მაქსიმალური და რომელია მინიმალური, ეს არ არის განზოგადებული. ასევე გაუაზრებელია, თუ რატომ უნდა აკმაყოფილებდეს ამ შემთხვევაში თავშესაფრის სტანდარტებს და რითი ხდება ამის ახსნა. წესში ისედაც არის ჩამოწერილი ცხოველების მოვლა-პატრონობის ვალდებულება და ის უნდა დაიცვას ცხოველის პატრონმა ცხოველთა რაოდენობის გათვალისწინების გარეშე. გასაკვირია თავშესაფრის სტანდარტების მოთხოვნა, იმ პირისათვის, რომელსაც ჰყავს ცხოველები და ასრულებს ცხოველის მოვლა-პატრონობასთან დაკავშირებულ ყველა წესს.

კანონში ისიც კი არ არის გაცნობიერებული და აღნიშნული, იმ შემთხვევაში თუ ეს აბსოლუტურად მიუღებელი, ადამიანის უფლების დამრღვევი და ცხოველთა კეთილდღეობის საწინააღმდეგო ჩანაწერი დარჩება და შევა ძალაში, ამ შემთხვევაში რა რეგულაციები ეხება იმ პირებს და ცხოველებს, რომლებსაც ამ კანონის ამოქმედების მომენტისათვის ჰყავთ საკუთრებაში ცხოველების ის რაოდენობა, რაც იზღუდება ამ მუხლით. ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია რომ კანონპროექტში იყოს შემდეგი შინაარსის შესაბამისი გამონაკლისები: *„ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს, რომელსაც ამ კანონის ამოქმედების მომენტისთვის ერთი საკადასტრო კოდით რეგისტრირებულ ფართზე/ტერიტორიაზე საკუთრებაში /მფლობელობაში ჰყავს ერთდროულად 10-ზე მეტი შინაური ბინადარი ცხოველი, ხოლო მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლის ბინაში 5-ზე მეტი შინაური ბინადარი ცხოველი, არ ვრცელდება მე-5 მუხლის მე-10 პუნქტის მოქმედება“.*

მე-5 მუხლის მე-10 პუნქტის ძალაში შესვლის შემთხვევაში მკვეთრად შემცირდება იმ პირთა რაოდენობა, რომლებიც ჰუმანური მისიით ფიქრობენ უპატრონო ცხოველების დახმარებას, მათ გადარჩენას და მათთვის პატრონის გამოძებნას. ბუნებრივია, რომ ამ პუნქტის ძალაში შესვლისთანავე გაიზრდება უკმაყოფილება და სახელმწიფო მიიღებს ადამიანების უნდობლობას ამ პროცესთან დაკავშირებით.

რაც შეეხება ჯიშის ძაღლებისა და კატების გარკვეულ რაოდენობრივ შეზღუდვებს, ესეც დაუშვებელია. ამ შემთხვევაში უნდა იყოს ჯიშის ძაღლების პატრონებისთვის რეგულაციები სახელმწიფო გადასახადის კუთხით. სრულიად გაუგებარია ეს რაოდენობრივ შეზღუდვა რატომ უნდა ეხებოდეს დეკორატიული კურდღლების, ვირთხების, ზაზუნების, გოჭების, თევზების, მტრედების და სხვა შინაური ცხოველების პატრონებს.

თუ ეს შეზღუდვა მიმართულია მეზობლების ინტერესების დაცვისკენ, ეს ალოგიკურია, ვინაიდან საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულია სამეზობლო ურთიერთობები. თუ შეზღუდვით ავტორებს უნდათ, რომ დაიცვან ცხოველის უფლებები და ინტერესები, ესეც ალოგიკურია და დაუსაბუთებელი, ვინაიდან ზემოთ აღნიშნული კანონი ითვალისწინებს ცხოველთა მოვლა-პატრონობის და მასთან ჰუმანური დამოკიდებულების გარანტიებს რაოდენობრივი მაჩვენებლის გარეშე.

ამავე კანონის მე-4 მუხლი ადგენს შინაური ცხოველების კეთილდღეობისთვის, მოვლა-პატრონობისთვის და სხვა აუცილებელი ქმედებისთვის რეგულაციებს. ბუნებრივია, რომ ეს რეგულაციები დაწესებულია პატრონიანი ცხოველისთვის და ამ პირს 5 ან 10-ზე მეტი ცხოველი ეყოლება თუ სხვა რაოდენობა, არ არის არავითარი გამონაკლისი.

დასკვნა: ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე შესაბამისად ჩანაწერი პუნქტში ცხოველის რაოდენობის ბლანკეტურ აკრძალვაზე მიუღებელია, დაუსაბუთებელია, ბუნდოვანია, გაურკვეველია, აზრს მოკლებულია. ამავე დროს არაკონსტიტუციურია, რაც გამოიხატება ადამიანის უფლების დაუსაბუთებელ შეზღუდვაზე. აღნიშნული აკრძალვის დაკანონების შემთხვევაში მივიღებთ:

- უპატრონო შინაური ცხოველების მკვეთრმატებას;
- საკუთრებიდან ქუჩაში გამოგდებულ ცხოველებს, შესაბამისად ცხოველის მიმართ სისასტიკის ფაქტებისმატებას;
- ცხოველებისადმი არაკეთილსაიმედო გარემოს შექმნას;
- ცხოველთა მოყვარული საზოგადოების უნდობლობას ხელისუფლების მიმართ.
- ადამიანის უფლების დარღვევას
- ცხოველის უფლებების დარღვევას

შესაბამისად ამ კანონპროექტიდან ამოსაღებია მე-5 მუხლის მე-10 პუნქტი (!)

შენიშვნა N12

მე-5 მუხლის მე-11 პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„შინაური ცხოველის პატრონი/მფლობელი ვალდებულია უზრუნველყოს მის საკუთრებაში/მფლობელობაში არსებული ცხოველის მიერ მესამე პირისთვის ზიანის მიყენების შემთხვევაში მისი აღმოფხვრა“.

განმარტება:

ცხოველი რომ შესაბამის სპეციფიკურ ხმას გამოსცემს ეს არის ბუნებრივი მომენტი. მამალი ყივის, ცხენი ჭიხვინებს, ძროხა ბლავის, კატა კნავის, ძაღლი ყეფს და ა.შ. თუ ცხოველის მიერ გამოცემული ბუნებრივი ხმა კანონპროექტში მოიაზრება „ხმაურად“, მაშინ გამოდის, რომ ადამიანიც საუბრის დროს ხმაურობს.

ცხოველის ბუნებრივად გამოცემულ ხმებზე, როგორც ხმაურზე რეგულაციის შეტანა კანონში დაუშვებელია, რადგან შეუძლებელია ცხოველს აუკრძალო ხმის გამოცემა. თვით კანონი გახდება მაპროვოცირებელი ბევრი ადამიანისთვის, ხოლო შემდეგ პატრონთა უმეტესობა ჯარიმის თავიდან არიდების მიზნით მოახდენს ცხოველის ან ცემას, ან დაშინებას და უმეტეს

შემთხვევაში გაგდებას, რაც გამოიწვევს შინაური ცხოველების ქუჩაში გაგდების მაჩვენებლის ზრდას და ისედაც უკონტროლო პოპულაციების მართვის პროცესს კიდევ უფრო გაართულებს. ეს კი სახელმწიფოსთვის კიდევ უფრო დიდი პრობლემად გარდაიქმნება. ამავე დროს ქვეყანაში ძალიან ბევრია ცხოველებისადმი ნეგატიური დამოკიდებულების პირები და ასეთი კანონის არსებობისას ისინი შეგნებულად დაიწყებენ იმ ადამიანების შეწუხებას, ვისაც ჰყავს ცხოველი.

აღნიშნული საკითხი მიეკუთვნება სამეზობლო ურთიერთობებს. პირს, ცხოველის პატრონს თუ აქვს იმის ტექნიკური შესაძლებლობები (მისი არსებობისას), რომ მეზობელი ნაკლებად შეაწუხოს მისმა ცხოველის ხმამ, ეს უნდა მოგვარდეს ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე და ამაში სახელმწიფო არ უნდა ჩაერიოს.

როდესაც კანონში ვხვდებით მსგავს ჩანაწერს, ხმაურის აღმოფხვრის სახით იზადება კითხვა: როგორ და რა საშუალებით უნდა მოხდეს ხმაურის აღმოფხვრა?

აუცილებელია, რომ აღინიშნოს: ცხოველისგან გამოწვეულ ზიანზე როცა ვსაუბრობთ გათვალისწინებულ იქნას, რომ ზიანი უნდა იყოს თვლადი.

დასკვნა: მე-5 მუხლის მე-11 პუნქტი არსებული რედაქციით ამოსაღებია. ხმაურით, ანუ აღნიშნულ შემთხვევაში ძალის ყეფა, ან კატის კნავილი, მეზობელს ან სივრცეს არ მიადგება ზარალი.

შენიშვნა N13

მე-16 მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

შეიცვალოს მუხლის სათაური და ჩაიწეროს შემდეგი ფორმულირებით:

„შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციის მართვა და კონტროლი“

- 1) შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციის მართვის და კონტროლის ვეტერინარული ზედამხედველობის განხორციელება, შესაბამისი პროგრამების, გეგმის, ყოველწლიური ანგარიშის, კოორდინაციის და ამ კანონით განსაზღვრული სხვა მიზნების უზრუნველყოფა ცენტრალიზებული მარეგულირებელი ორგანოს - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქმიანობის სფეროს განეკუთვნება;
- 2) ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვა-კონტროლის ამოცანების უზრუნველყოფის მიზნით, სამინისტროს კომპეტენციას განეკუთვნება:
 - ქვეყნის მასშტაბით შინაურ ცხოველთა მონიტორინგი;
 - კოორდინაცია მუნიციპალიტეტის შესაბამისი სამსახურებს (უფლებამოსილი ორგანოები) შორის;
 - საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავება;
 - მომავალი გეგმებისა და ღონისძიებების ორგანიზება;
 - ყოველწლიური ანგარიშები რეგიონებისა და მუნიციპალიტეტების ჩართულობით;

- არასამთავრობო ორგანიზაციების და სპეციალისტებისგან შესაბამისი სარეკომენდაციო საბჭოს შექმნა და საზოგადოებასთან მჭიდრო ურთიერთობა;
- თავშესაფრების მონიტორინგი;
- და სხვა

განმარტება: შინაური ცხოველების პოპულაციების მართვისთვის საჭიროა სამინისტროს სახით ცენტრალიზებული რგოლის შექმნა, რომელიც ქვეყნის მასშტაბით დააწესებს კონტროლს, შეიმუშავებს შესაბამის პროგრამებს, გამოაქვეყნებს ყოველწლიურ ანგარიშს შინაური ცხოველების პოპულაციის მართვისთვის, მათ შორის უპატრონო ცხოველების რაოდენობის შემცირების თუ მატების შესახებ სტატისტიკას.

აღნიშნული საკითხების მართვა უნდა იყოს გარემოს დაცვის სამინისტროს პრეროგატივა, რომელშიც ასევე შესაძლებელია იყოს ჩართული სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებები/კანონპროექტში ცალსახად უნდა აღინიშნოს რომ სახელმწიფოს და შესაბამის ცენტრალიზებულ რგოლს/ორგანოს ექნება მჭიდრო ურთიერთობა, როგორც დარგის სპეციალისტებთან, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან.

სამინისტრომ ყოველწლიურად უნდა გაუწიოს კონტროლი მუნიციპალურ უფლებამოსილ ორგანოებს, თავშესაფრებს, იზრუნოს საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავებაზე, კორექტირებაზე და საბოლოოდ სრულყოფილი კანონის მიღებაზე.

აუცილებელია ცენტრალიზებული რგოლი სამინისტროს სახით, რომლის კომპეტენციაში და ვალდებულებაში შევა: მონიტორინგი, კოორდინაცია, მჭიდრო ურთიერთობების ჩამოყალიბება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, პოპულაციების მართვისკენ მიმართული პროგრამების შემუშავება, ყოველწლიური ანგარიშის მომზადება, ვეტერინარული საკითხების კონტროლი და სხვა.

წინააღმდეგ შემთხვევაში კანონპროექტის ეს მე-4 თავი ვერ იმუშავებს საჭიროებისამებრ და ვერ მოაგვარებს ყველზე მთავარ პრობლემას, როგორცაა პოპულაციების მართვა.

- 3) ურბანულ გარემოში ბინადარი კონკრეტული მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვა და კონტროლი ამ მუნიციპალიტეტის, მათზე ვეტერინარული ზედამხედველობის განხორციელება და ამ კანონით განსაზღვრული სხვა მიზნების უზრუნველყოფა უფლებამოსილი ორგანოს საქმიანობის სფეროს განეკუთვნება. უფლებამოსილი ორგანო ანგარიშვალდებულია სამინისტროს წინაშე.
- 4) შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვის ძირითადი და პრიორიტეტული მეთოდია შინაური ბინადარი ცხოველების შობადობის შემცირების უზრუნველყოფა სტერილიზაცია/კასტრაციის გზით.
- 5) შინაური ბინადარი ცხოველების პოპულაციების მართვა-კონტროლის ამოცანების უზრუნველყოფის მიზნით, უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია შესაბამისი პროგრამებით და სუბსიდირებით თანამიმდევრობით უზრუნველყოს:
 - ა) შინაური ბინადარი ცხოველების ჰუმანური მეთოდებით დაჭერა და იზოლაცია;

- ბ) შინაური ბინადარი ცხოველების ჯანმრთელობის მდგომარეობის (კლინიკური და ლაბორატორიული გამოკვლევით) და ქცევითი თავისებურებების (დაკვირვების შესაბამის პირობებში და სპეციალური მეთოდით) დადგენა;
- გ) ჯანმრთელი შინაური ბინადარი ცხოველების სტერილიზაცია-კასტრაცია;
- დ) შინაური ბინადარი ცხოველების პოსტოპერაციული რეაბილიტაცია;
- ე) დეჰელმინთიზაცია;
- ვ) შინაური ბინადარი ცხოველების ანტირაბიული და კომპლექსური ვაქცინაცია;
- ზ) შინაური ბინადარი ცხოველების მიკედლევა, ან ბინადრობის პირვანდელ გარემოში დაბრუნება.

6) უფლებამოსილი ორგანო, კომპეტენციის ფარგლებში, მაქსიმალურად ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც მიმართულია უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველებისთვის ახალი მეპატრონის მოძიების ან მიკედლების უზრუნველსაყოფად.

5. დაუშვებელია ცხოველის გაშვება ავტოსატრანსპორტო ზონაში და დაუსახლებელ ადგილებში.

შენიშვნა N14

მუხლი 18. „შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრები“ მოითხოვს მნიშვნელოვან ცვლილებებს და დამატებებს.

ამ მუხლში საერთოდ არ არის განმარტებული თუ რა შემთხვევებში იქმნება თავშესაფარი და ვის მიერ, ანუ ჩანაწერი არის ზოგადი და არავითარი რეგულაციები არ არსებობს თავშესაფრის დაარსების პროცესთან დაკავშირებით. თავშესაფრის გახსნა და შემდგომი ფუნქციონირება ძალიან საყურადღებო და საპასუხისმგებლო საკითხია, ვინაიდან ზუსტად თავშესაფრებმა უნდა იტვირთონ ცხოველთა პოპულაციის რეგულირების საკითხების, დაავადებების კონტროლის, ცხოველთა ფსიქოლოგიური სტაბილურობის და ცხოველთა დაცვასთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტა. ნებისმიერმა არასწორმა ქმედებამ შეიძლება გამოიწვიოს ძალიან მძიმე შედეგები. აღნიშნულიდან გამომდინარე აუცილებელია ჩამოყალიბებული და სწორად განსაზღვრული წესები (რეგულაციები) თავშესაფრების გახსნასთან დაკავშირებით.

ამავე დროს ამ მუხლში არ არის განმარტება, თუ რა ტიპის თავშესაფრის არსებობაა დასაშვები და ვისთვის. თავშესაფრები შეიძლება იყოს განსხვავებული ტიპის, მისი ფუნქციისა და მისი შესრულების მიხედვით. თავშესაფრები შეიძლება იყოს:

თავშესაფარი - ძაღლებისთვის ან კატებისთვის:

1. სტერილიზაცია/კასტრაციის პროგრამისთვის - ცხოველთა ჰოსპიტალი
2. მიტოვებული და დაკარგული ცხოველებისთვის
3. ტრავმირებული და ხეიბარი ცხოველებისთვის
4. დედა ძაღლებისთვის და კატებისთვის, ლეკვებისთვის და კნუტებისთვის
5. ინფექციური დაავადებების მატარებელი ცხოველებისთვის
6. ხანდაზმული ცხოველებისთვის - მუდმივი სახის
7. აგრესიული ცხოველების ფსიქოლოგიური მოწესრიგებისთვის

8. ან შერეული თავშესაფრები.

ნებისმიერ თავშესაფარს სჭირდება პროფესიონალური კადრები, რისი დეფიციტიც საქართველოში არსებობს. აღნიშნულიდან გამომდინარე დაუშვებელია, რომ ნებისმიერ იურიდიულ ან ფიზიკურ პირს მიეცეს თავშესაფრის გახსნისა და ფუნქციონირების უფლება.

განვითარებულ და ცივილიზებულ ქვეყნებში თავშესაფრებს მართავს ცხოველთა დაცვის არაკომერციული ორგანიზაციები, რომელსაც აკონტროლებს ქვეყნის შესაბამისი უწყება ძირითადად სოფლის მეურნეობის, ან გარემოს დაცვის სამინისტრო. ამ კანონპროექტის თანახმად თავშესაფრები იქმნება, როგორც კერძო, ასევე მუნიციპალური.

მუხლი 18. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრები

1) *შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრები იქმნება მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში მუნიციპალიტეტის მიერ, ასევე, ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირის მიერ, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.*

შენიშვნა: თავშესაფრის შექმნასთან (დაარსებასთან) დაკავშირებით ეს მოკლე განმარტება არის მიუღებელი, ვინაიდან:

1. არ შეიძლება ნებისმიერ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს მიეცეს უფლება თავშესაფრის გახსნის. უნდა იყოს ძალიან მკაცრი რეგულაციები თავშესაფრის გახსნის (დაფუძნების) მსურველთათვის. ამავე დროს ფიზიკურ პირს (ასევე საოჯახო თავშესაფრის ინიციატორს) თავშესაფრის გახსნისთვის იმ შემთხვევაში უნდა მიეცეს უფლება, თუ რომელიმე აღიარებული ცხოველთა დაცვის არაკომერციული იურიდიული პირის მიერ მიეცემა რეკომენდაცია და იგივე ცხოველთა დაცვის ორგანიზაცია იტვირთავს პასუხისმგებლობას.
2. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრის დაფუძნების, გახსნის და ფუნქციონირების ნებართვა უნდა გასცეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაქვემდებარებულმა სამსახურმა ან იურიდიულმა პირმა;
3. მუნიციპალური თავშესაფრების შექმნა დასაშვებია 2024 წლამდე. ამ თარიღის შემდეგ კანონით შესაძლებელი უნდა იყოს მხოლოდ არაკომერციული კერძო სამართლის იურიდიული და ფიზიკური პირისთვის თავშესაფრის შექმნის და ფუნქციონირების ნებართვის გაცემა. 2024 წლამდე არსებული მუნიციპალური თავშესაფრები მართვის უფლებით უნდა გადაეცეს კერძო სამართლის არაკომერციულ იურიდიულ პირებს სამინისტროს შესაბამისი გადაწყვეტილების თანახმად. მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილი ორგანო უნდა აკონტროლებდეს თავშესაფრის საქმიანობას, პროგრამების სწორ წარმართვას.

განმარტება: ნებისმიერ ცივილიზებულ ქვეყანაში ცხოველთა თავშესაფრები არის კერძო სამართლის იურიდიული პირების (ასევე ფიზიკური პირების) დაქვემდებარებაში. პრაქტიკულად არ არსებობს მუნიციპალური თავშესაფრები. ცხოველთა პოპულაციის კონტროლი ეხება ქვეყნის უწყებას, სამინისტროს. მუნიციპალიტეტებში არსებობს შესაბამისი სამსახური (უფლებამოსილი ორგანო), რომელიც თავის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კონტროლს უწევს ცხოველთა

პოპულაციასთან დაკავშირებულ საკითხებს. ასეთი სტრუქტურის არსებობის შემთხვევაში გაცილებით კარგი შედეგებია მიუსაფარი ცხოველების რაოდენობის ოპტიმიზაციასთან. ამ სტრუქტურის არსებობის შემთხვევაში ვლელბლობთ:

- ცხოველთა მიმართ ჰუმანურ დამოკიდებულებას;
- მიუსაფარი ცხოველების რაოდენობრივ ოპტიმიზაციას ჰუმანური მეთოდებით;
- ბიუჯეტიდან სუბსიდირების შემცირებას საერთაშორისო თანხების ჩანაცვლებით და არამიზნობრივ ხარჯვას;
- უცხოელი პატრნიორების ნდობის მოპოვებას;

2) თავშესაფარში შინაური ბინადარი ცხოველის გადაყვანისთანავე, ის უნდა განთავსდეს კარანტინში, შემოწმდეს ვეტერინარის მიერ და 24 საათის განმავლობაში უნდა ჩაუტარდეს ვეტერინარულ/ლაბორატორიული გამოკვლევა და დეჰელმინთიზაცია. კარანტინში ცხოველის დაყოვნების ვადა შეადგენს მინიმუმ 10 დღეს და დამატებითი საჭიროების შემთხვევაში, ვეტერინარი წყვეტს ამ ვადის გაგრძელების აუცილებლობას.

შენიშვნა: მე-2 პუნქტის ტექსტი შესაცვლელია. 24 საათის მაგივრად უნდა ჩაიწეროს 72 საათი, ვინაიდან ვეტერინარულ ლაბორატორიები შაბათ-კვირას და უქმე დღეებში არ მუშაობს. ასევე 24 საათის განმავლობაში ვერ ჩატარდება დეჰელმინთიზაცია, რადგან საჭიროა ჯერ შემოწმდეს ცხოველის სისხლისა და ბეწვის ანალიზი, მოხდეს მასზე დაკვირვება ვეტერინარის მიერ, შემოწმდეს ფეკალიას კონსისტენცია და ტემპერატურა, უნდა მოწესრიგდეს ცხოველი ფსიქოლოგიურად, რისთვისაც 24 საათი არ არის საკმარისი. ამ ვადას წყვეტს ვეტერინარი ცხოველის ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე.

3) თავშესაფრებში შინაური ბინადარი ცხოველების მოთავსების შემდეგ ხდება მათი იდენტიფიცირება. დგინდება შინაური ბინადარი ცხოველის მეპატრონის ვინაობა და მის მიერ შენახვის ხარჯების ანაზღაურების შემდეგ უბრუნდება ცხოველი.

შენიშვნა: მე-3 პუნქტის ტექსტი შესაცვლელია. უნდა ჩაიწეროს შემდეგი რედაქციით:

„თავშესაფრებში შინაური ბინადარი ცხოველების მოთავსების შემდეგ დგინდება ცხოველი იდენტიფიცირებულია თუ არა. თუ ცხოველი იდენტიფიცირებულია, დგინდება შინაური ცხოველის პატრონის ვინაობა. პატრონის დადგენის შემთხვევაში მას დაუყოვნებლივ ჩაბარდება ცხოველი და დაეკისრება ცხოველის თავშესაფარში შემოყვანისა და შენახვის ხარჯების ანაზღაურება შესაბამისი ადმინისტრაციული აქტით. იმ შემთხვევაში, თუ სახეზეა აშკარად პატრონიანი (დაკარგული, ან გამოგდებული) ცხოველი, მაგრამ არ არის იდენტიფიცირებული ან ბაზაში არ იძებნება, თავშესაფრის ვებ-გვერდზე დაუყოვნებლივ ქვეყნდება ინფორმაცია ცხოველის შესახებ და ამ მეთოდით ხდება პატრონის მოძიება. მოძიების ვადა შეადგენს 10 კალენდარულ დღეს. ამ პერიოდის გავლის შემდეგ, თუ პატრონი ვერ მოიძებნა, ცხოველს ენიჭება გამოგდებული (მიტოვებული) ცხოველის სტატუსი, რის შემდეგ გატარდება კანონით გათვალისწინებული ღონისძიებები.

4) თუ შინაური ბინადარი ცხოველის სტერილიზაციის/კასტრაციის, იდენტიფიკაციის, ვაქცინაციის და სარეაბილიტაციო პერიოდის გავლის შემდგომ დადგენილი ვერ იქნა შინაური ბინადარი ცხოველის მეპატრონე, ან შინაური ბინადარი ცხოველის მეპატრონე

შემდგომი სათანადო მოვლა-პატრონობის შეუძლებლობის ობიექტური წინაპირობების გამო უარს აცხადებს შინაური ბინადარი ცხოველის მიღებაზე, შინაური ბინადარი ცხოველი შეიძლება გაჩუქდეს ან რაციონალური მიზანშეწონილობის საფუძველზე გატარდეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებები; ასევე, დაშვებულია მათი პირვანდელი ბინადრობის არეალში გაშვება.

შენიშვნა: მე-4 პუნქტის ტექსტი შესაცვლელია. ბოლო წინადადება უნდა შეიცვალოს და ჩაიწეროს: ცხოველი აუცილებლად უნდა დაბრუნდეს პირვანდელი ბინადრობის არეალში. თუ პირვანდელი ბინადრობის არეალში ცხოველის დაბრუნება სხვადასხვა ობიექტური მიზეზის გამო შეუძლებელია, ან მისი სიცოცხლის რისკთან არის დაკავშირებული, ასეთ შემთხვევაში დაშვებულია სხვა ტერიტორიაზე გაშვება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოქმედი ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციის წარმომადგენელთან უშუალო შეთანხმებით.

- 5) იმ შემთხვევაში, თუ თავშესაფარში აღინიშნება ცხოველისთვის და ადამიანისთვის საშიში დაავადების გავრცელების საფრთხე, თავშესაფარი ვალდებულია ითანამშრომლოს შესაბამის ორგანოებთან და ჩაატაროს დეზინფექციის ღონისძიება, დაავადების აღმოფხვრამდე თავშესაფარში ცხადდება კარანტინი და ტარდება საკარანტინო ღონისძიებები.

დაემატოს მე-6 პუნქტი:

- 6) *შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი ვალდებულია ჰქონდეს ვებ-გვერდი, სადაც ყოველთვიურად მომდევნო თვის 15 რიცხვამდე უნდა გამოაქვეყნოს თავშესაფარში ცხოველთა ბრუნვის სტატისტიკური მონაცემები, ხოლო დაუყოვნებლივ გამოაქვეყნებას ექვემდებარება ინფორმაცია შემოყვანილ ცხოველებზე და ყველა ის ინფორმაცია, რაც დაკავშირებულია თავშესაფარში ბინადარ ცხოველებთან და მომსახურებასთან. ასევე თავშესაფარის გვერდზე სავალდებულოა ქვეყნდებოდეს თავშესაფარში მიღებული სავარაუდოდ დაკარგულ/მიტოვებულ და გასაჩუქებელ ცხოველებზე სრული ინფორმაცია და ფოტო-ვიდეო მასალა (აუცილებელია კანონს თან ახლდეს თავშესაფარში ცხოველთა ბრუნვის სტატისტიკური მონაცემების ფორმა).*
- 7) ნებისმიერი პირი თავშესაფარის მფლობელთან ან მესაკუთრესთან შეთანხმებით, უფლებამოსილია მიიღოს ინფორმაცია განთავსებულ ცხოველებთან დაკავშირებით. ასევე, დაათვალიეროს თავშესაფარი და თავისუფლად მოახდინოს ფოტო/ვიდეო გადაღება, ისე რომ აღნიშნულმა არ გამოიწვიოს ცხოველების ფსიქოლოგიური მდგომარეობის გართულება ან თავშესაფარის ფუნქციონირების შეფერხება.

შენიშვნა: დაუშვებელია ნებისმიერ პირს მიეცეს უფლება თავშესაფარის დათვალიერების და ფოტო/ვიდეო მასალაზე აღბეჭდვის. თავშესაფარის ტერიტორია ცხოველების უსაფრთხოებისთვის საჭიროებს მაქსიმალურ დაცვას, რომ მკაცრად ხდებოდეს დაავადებების პრევენცია. თავშესაფარში ვიზიტებისთვის უნდა იყოს განსაზღვრული დღეები და საათები და მორგებული უნდა იყოს ცხოველების ინტერესებს. მუნიციპალურ თავშესაფარში (თავშესაფარის ყველა სივრცეში და სათავსში) შესვლის და დათვალიერების უფლება უნდა ჰქონდეს ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციის აკრედიტირებულ წარმომადგენელს დღე-ღამის 24 საათიან მონაკვეთში, რომელსაც აქვს უფლება დაუყოვნებლივ მიიღოს ინფორმაცია ნებისმიერ საკითხზე, რაც

დაკავშირებულია ცხოველთან ან თავშესაფართან და არ არის კანონით გასაიდუმლოებული. ამავე დროს თავშესაფარში არ შეიძლება დაიშვას ყველა პირი (არასრულწლოვანი კანონიერი წარმომადგენლის გარეშე, ნასვამ და გაბრუებულ მდგომარეობაში მყოფი პირი, პირი ვინც შემჩნეულია ცხოველების მიმართ არასათანადო მოპყრობაში, და ა.შ).

დაემატოს:

- 8) თავშესაფარი შეიძლება დაიხუროს თვითლიკვიდაციით, ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით შემდეგ შემთხვევებში, თუ თავშესაფარში:
- სისტემატიურად ირღვევა ცხოველთა მოვლა-პატრონობის წესები, რაც იწვევს ცხოველის დაავადებებს, სტრესს და სიკვდილიანობას;
 - თავშესაფრის თანამშრომელთა მხრიდან ცხოველებისადმი არაჰუმანური, არასათანადო და/ან სასტიკი მოპყრობის ფაქტის დაფიქსირების შემთხვევაში, როდესაც თავშესაფრის ხელმძღვანელობამ მყისიერად არ მიიღო კანონით გათვალისწინებული ზომები დამრღვევის მიმართ;
 - ვეტერინარული წესების დარღვევის შემთხვევაში, როდესაც არაპროფესიონალიზმის, ან უყურადღებობის, ან გულგრილობის შემთხვევაში მოხდა ცხოველის დაზიანება, დაავადება, ან სიკვდილი და თავშესაფრის ხელმძღვანელობამ არ მიიღო კანონით გათვალისწინებული ზომები;
 - ცხოველის ევთანაზიის შემთხვევაში, როდესაც შესაძლებელი იყო მისი გადარჩენა და ხელმძღვანელობამ არ გაატარა შესაბამისი ღონისძიებები მის გადასარჩენად;
 - თანხების არამიზნობრივი ხარჯვის შემთხვევაში;
 - თავშესაფრის სტატისტიკაში ყალბი ინფორმაციის შეტანის და გამოქვეყნების შემთხვევაში;
 - და ისეთი ფაქტების არსებობისას, როდესაც თავშესაფრის ხელმძღვანელობის მხრიდან სახეზეა საქმისადმი არაკეთილსინდისიერი დამოკიდებულება, რაც გავლენას ახდენს ცხოველების მდგომარეობაზე, მათ ფსიქიკაზე და ჯანმრთელობაზე.

თავშესაფრის დახურვის შესახებ ცხოველთა დაცვის ორგანიზაცია მიმართავს სამინისტროს, ან სამინისტრო შემოწმების შედეგად კომისიური წესით მოიკვლევს საკითხს და დასკვნა და აქტი თავშესაფრის ლიკვიდაციის დაწყების შესახებ გადაეცემა სასამართლოს. სასამართლო გადაწყვეტილების შემთხვევაში თავშესაფრის დახურვის შესახებ სამინისტრო აყალიბებს სალიკვიდაციო კომისიას ცხოველთა დაცვის ორგანიზაციების ჩართულობით.

9) დაუშვებელია თავშესაფარში:

- ა) ცხოველების გამრავლება;
- ბ) ცხოველთა გაყიდვა;
- გ) ექსპერიმენტები ცხოველებზე;

შენიშვნა N15

მე-19 მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

მუხლი 19. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფრების მოწყობის სტანდარტები

შეიცვალოს მუხლის სათაური შემდეგი რედაქციით:

„შინაურ ცხოველთა (ძაღლი, კატა) თავშესაფრების მოწყობისთვის და ფუნქციონირებისთვის აუცილებელი მოთხოვნები“

(სიტყვა „სტანდარტი“ არ შეესაბამება)

პუნქტები ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

1. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარს უნდა გააჩნდეს:

ა) ლაბორატორია, რომელიც უზრუნველყოფს ბეწვის, ნაცხის, ფეკალის და სისხლის კვლევას ან ლაბორატორიული გამოკვლევის უზრუნველყოფის ქმედითი შესაძლებლობა გააჩნია, ჰქონდეს დადებული ხელშეკრულება ვეტერინარული დაწესებულებასთან, რომელიც უზრუნველყოფს ამ პროცედურებს, ან მასალას აგზავნიდეს შესაბამის ვეტერინარულ ლაბორატორიაში გამოკვლევებისთვის;

ბ) ვეტერინარული სივრცე, რომელიც უზრუნველყოფს თავშესაფრის დანიშნულებით განსაზღვრული აუცილებელი ვეტერინარული პროცედურებისა და მომსახურების ჩატარებას, ასეთის არ არსებობის შემთხვევაში თავშესაფარი ვალდებულია ითანამშრომლოს ვეტერინარულ დაწესებულებასთან;

გ) საკარანტინო სივრცე ან ვოლიერები, რომელიც უზრუნველყოფს თავშესაფარში ახლადშემოყვანილი შინაური ბინადარი ცხოველის იზოლაციას სხვა შინაური ბინადარი ცხოველებისგან, ლაბორატორიული გამოკვლევის შედეგად შინაური ბინადარი ცხოველის ჯანმრთელობის მდგომარეობის დადგენამდე, ან დაავადებული შინაური ბინადარი ცხოველის განკურნებამდე, თავშესაფრის სხვა სივრცეში გადაყვანამდე ან თავშესაფრიდან გაყვანამდე, ან მოკვდინებამდე (ეგთანაზიამდე);

დ) ცხოველთა განთავსების სივრცე. სივრცეში შესაძლებელია ცხოველთა ჯგუფური ცხოვრება. სივრცე შესაძლებელია იყოს ღია, ნახევრად ღია ან დახურული. ცხოველთა განთავსების სივრცეები შესაძლებელია აღჭურვილი იყოს ვოლიერებით, ცხოველების სახლებით ან მოსასვენებელი და საძილე ადგილებით;

ე) გასეირნების უზრუნველყოფისთვის სივრცე ან/და ქმედითი შესაძლებლობა მოხალისეების ჩართულობით;

დაემატოს:

ვ) ცხოველთა კვებისთვის სამზარეულო სათავსო;

ზ) ცხოველთა დასუფთავებისთვის სივრცე (გაკრეჭვა, გაპარსვა, დავარცხნა), ან ქმედითი შესაძლებლობა;

თ) ცხოველთა სააბაზანო, საშხაპე ან ქმედითი შესაძლებლობა;

2. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი და საოჯახო ტიპის თავშესაფარი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ პირობებს:

ა) უზრუნველყოფილი იყოს სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმებით;

ბ) უზრუნველყოფილი იყოს შინაურ ბინადარ ცხოველთა ყოფა-ცხოვრებისთვის აუცილებელი მინიმალური პირობებით - სათანადო კვება, დაწყურვება, სისუფთავე, დათბუნება, განათება;

გ) ძაღლის განთავსების ვოლიერის სივრცე უნდა აძლევდეს შინაურ ბინადარ ცხოველს გადაადგილების, საკვების მიღების შესაძლებლობას. ვოლიერის გვერდების სიგრძე არ უნდა იყოს 1,5 მ-ზე ნაკლები, თითო ვოლიერში დასაშვებია 2 ძაღლის განთავსება, თუ ისინი ეგუებიან ერთმანეთს და თან საკვების მიღების დროს არ ხდება ერთმანეთის მიმართ აგრესია. თუ ვოლიერიდან დღის მანძილზე არ ხდება მინიმუმ 3-ჯერ ცხოველის გამოყვანა-გასეირნება და თითო გასეირნების მინიმუმ 40 წუთიანი პერიოდით, ასეთ შემთხვევაში ვოლიერს უნდა გააჩნდეს მომიჯნავე დამატებითი შემოსაზღვრული ფართი ცხოველის სურვილის შემთხვევაში დამოუკიდებლად გასეირნების და საკვების გადამუშავების აუცილებლობისთვის;

დ) კატების განთავსების სივრცე (ან ვოლიერის სივრცე) უნდა აძლევდეს შინაურ ბინადარ ცხოველს მინიმალური გადაადგილების, საკვების მიღებისა და გადამუშავების შესაძლებლობას;

ე) ვოლიერი არ უნდა იყოს ოთხმხრივად დახურული და შინაურ ბინადარ ცხოველს არ უნდა ეზღუდებოდეს თავისუფალი სივრცის ხედვის შესაძლებლობა.

(3. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი განთავსებული უნდა იყოს იზოლირებულად, საცხოვრებელი სახლებიდან მოშორებით და უნდა იყოს შემოსაზღვრული, ხოლო საოჯახო ტიპის დროებითი თავშესაფრის განთავსება შესაძლებელია მომიჯნავე ობიექტებისა და მეზობლების თანხმობის საფუძველზე;)

შენიშვნა: მე-3 პუნქტი ჩაიწეროს შემდეგი რედაქციით:

3. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი და საოჯახო ტიპის თავშესაფარი განთავსებული უნდა იყოს იზოლირებულად და უნდა იყოს შემოსაზღვრული.

განმარტება: კანონპროექტში ჩაწერილია, რომ „შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი განთავსებული უნდა იყოს იზოლირებულად, საცხოვრებელი სახლებიდან მოშორებით და უნდა იყოს შემოსაზღვრული, ხოლო საოჯახო ტიპის დროებითი თავშესაფრის განთავსება შესაძლებელია მომიჯნავე ობიექტებისა და მეზობლების თანხმობის საფუძველზე.“

გაუგებარია რას ნიშნავს „სახლებიდან მოშორებით“. შესაბამისად ვიღაც ჩათვლის, რომ 5 მეტრი არის მოშორებით, ან შორიახლოს, ან ახლოს. ასეთი ჩანაწერი დაუშვებელია. რაც შეეხება საოჯახო ტიპის თავშესაფრის განთავსებას მომიჯნავე ობიექტების და მეზობლების თანხმობის საფუძველზე, ესეც მიუღებელია, ვინაიდან გაუგებარია თუ რატომ უნდა მოხდეს მათგან ამ ნებართვის აღება მომიჯნავე ობიექტების (მაგალითად ლომბარდი, მარკეტი, სამკერვალო, რესტორანი და ა.შ) მფლობელისგან, ან დამქირავებლისგან. მაშინ ლოგიკურია, რომ ამ სხვა მეზობლის ან ობიექტის ფუნქციონირება და გახსნა უნდა ყოფილიყო შეთანხმებული ამ პირთან. ამავე დროს თუ პუნქტში დარჩება (რაც კატეგორიულად მიუღებელია) ეს ჩანაწერი, მაშინ ასევე უნდა დაემატოს ამ პუნქტს შემდეგი განმარტება: „

„აღნიშნული წესი არ ეხება ამ კანონის ამოქმედებამდე მოქმედ ცხოველთა თავშესაფრებს (მათ შორის საოჯახო თავშესაფრებს), რომლის დაშორების მანძილი საცხოვრებელი სახლებიდან არის ახლოს ან მომიჯნავედ და არ საჭიროებს მომიჯნავე ობიექტისა და მეზობლების თანხმობას. ამ კანონის ამოქმედებისთანავე მუნიციპალიტეტს ეკრძალება თავშესაფრის სიახლოვეს ან მომიჯნავედ გასცეს საცხოვრებელი სახლის (ან სხვა სახის ობიექტის) მშენებლობის ნებართვა.“

4. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი ვალდებულია აწარმოოს შინაურ ბინადარ ცხოველთა აღრიცხვა და უზრუნველყოს უფლებამოსილი ორგანოში უსასყიდლოდ, ყოველთვიურად ან დაუყოვნებლივ მოთხოვნის შემთხვევაში, თავშესაფარში შინაურ ბინადარ ცხოველთა ბრუნვის ამსახველი სტატისტიკური მონაცემების წარდგენა.

5. შინაურ ბინადარ ცხოველთა თავშესაფარი ვალდებულია უზრუნველყოს უკლებლივ ყველა შინაური ბინადარი ცხოველის სტერილიზაცია, თუკი ამ შინაურ ბინადარ ცხოველს არ გამოუჩნდა მეპატრონე, ხოლო კერძო და შინაურ ბინადარ ცხოველთა საოჯახო ტიპის თავშესაფრები უფლებამოსილნი არიან, ისარგებლონ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შინაურ ბინადარ ცხოველთა მოვლა-პატრონობისა და პოპულაციის მართვის წესით და მომსახურებით. სავალდებულო სტერილიზაცია/კასტრაცია ოპერაცია იკრძალება 7 (შვიდი) თვის ასაკს მიუღწევად ცხოველებზე, ასევე ხანდაზმულ ან ისეთ ცხოველებზე, რომლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა არ შეესაბამება საოპერაციო მანიპულაციების ჩატარებას.

6. თავშესაფარი ვალდებულია ცხოველის გაჩუქების ან მიკედლების შემთხვევაში მოახდინოს ცხოველის იდენტიფიცირება და მომავალ პატრონზე/მიმკედლებელზე გასცეს ვეტერინარული სერტიფიკატი (ვეტერინარული პასპორტი), სადაც ჩაწერილი იქნება ამ ცხოველზე თავშესაფარში ჩატარებული ვეტერინარული მანიპულაციები. კერძო მფლობელმა უნდა გადაიხადოს ვეტერინარული პასპორტის საფასური დადგენილი წესით, ხოლო მიმკედლებელს დოკუმენტი ეძლევა უფასოდ.

შენიშვნა N16

მე-17 მუხლში „შინაური ბინადარი ცხოველის მიმკედლებელი“ შევიდეს ცვლილებები

შეიცვალოს სათაური: ***„შინაური ცხოველის (ძაღლი, კატა) მიმკედლებლის და უფლებამოსილი ორგანოს უფება-მოვალეობები“***

1. შინაური ბინადარი ცხოველის მიმკედლებელი ვალდებულია:

ა) თვალყური ადევნოს შინაური ბინადარი ცხოველის მდგომარეობას, საჭიროების შემთხვევაში მოახდინოს უფლებამოსილი ორგანოს ინფორმირება ცხოველის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შემოწმების საჭიროების შესახებ;

ბ) ერთ კვირაზე მეტი ვადით ცხოველის გაუჩინარების შემთხვევაში მოახდინოს უფლებამოსილი ორგანოს ინფორმირება;

გ) უფლებამოსილი ორგანოს შეკითხვის შემთხვევაში გასცეს ინფორმაცია მიკედლებული ცხოველის მდგომარეობაზე;

დ) მიკედლებული ცხოველის მეთვალყურეობაზე საკუთარი სურვილით უარის თქმის შემთხვევაში მოახდინოს უფლებამოსილი ორგანოს ინფორმირება და კონკრეტულ ცხოველზე მიმკედლებლის სტატუსის მოხსნამდე განაგრძოს მიკედლებული ცხოველის მეთვალყურეობა;

ე) მიკედლებული ცხოველის სიკვდილის შემთხვევაში დაუყოვნებლივ მოახდინოს უფლებამოსილი ორგანოს ინფორმირება;

ვ) დასაშვებია, რომ შინაურ ბინადარ ცხოველს ჰყავდეს ერთზე მეტი მიმკედლებელი.

2. შინაური ბინადარი ცხოველის მიმკვდლებელი უფლებამოსილია:

- 1) უფლებამოსილი ორგანოსგან მოითხოვოს მისთვის შერჩეული ცხოველის (კატა, ძაღლი) მიკვდლების დოკუმენტაცია;
- 2) მიკვდლებული ცხოველისთვის საჭირო ვეტერინარული ან/და ტრანსპორტირების მომსახურება მიიღოს უსასყიდლოდ უფლებამოსილი ორგანოსგან.
- 3) მოითხოვოს უფლებამოსილი ორგანოს მიერ მიკვდლებული შინაური ბინადარი ცხოველის მიკვდლების ადგილის განსაზღვრა;
- 4) უფლებამოსილი ორგანოსგან დაუბრკოლებლად მიიღოს ნებისმიერი ინფორმაცია მიკვდლებული შინაური ბინადარი ცხოველის შესახებ;
- 5) სურვილის შემთხვევაში, მოახდინოს მიკვდლებული შინაური ბინადარი ცხოველის ჩუქება ან გაჩუქება, რის თაობაზეც კანონით განსაზღვრულ ვადაში უნდა აცნობოს უფლებამოსილ ორგანოს.

3. უფლებამოსილი ორგანოს ვალდებულება მიმკვდლებელთან და მიკვდლებულ ცხოველთან მიმართებაში

- 1) უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია, დაუყოვნებლივ აცნობოს მიმკვდლებელს მასზე რეგისტრირებულ მიკვდლებულ შინაურ ბინადარ ცხოველთან დაკავშირებით გამოძახების, დაზიანების, სისასტიკის, დალუპვის ან/და სხვა ტიპის ნებისმიერი შემთხვევისა და ინფორმაციის შესახებ, რომელიც მისთვის გახდა ცნობილი.
- 2) მიკვდლებული ცხოველის თავშესაფარში მოხვედრის შემთხვევაში დაუყოვნებლივ შეატყობინოს მიმკვდლებელს და მიაწოდოს ინფორმაცია თავშესაფარში ცხოველის გადაყვანის მიზეზის შესახებ;
- 3) მიკვდლებულ ცხოველზე აგრესიულობის, დაკბენის ან ნებისმიერი სახის ბრალდების არსებობის შემთხვევაში აუცილებელია დამტკიცდეს ბრალდების ავთენტურობა, რის შესახებაც უნდა ეცნობოს მიმკვდლებელს.
- 4) უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია მიკვდლებულ ცხოველს ჩაუტაროს ყოველწლიურად ანტირაბიული ვაქცინაცია და ამის შესახებ მიმკვდლებელს გადასცეს ოფიციალური საბუთი.
- 5) უფლებამოსილი ორგანო ვალდებულია მიკვდლებულ ცხოველს იდენტიფიცირების მიზნით დაუყენოს მიკროჩიპი და ყურსამაგრი (ან ყურსამაგრის დაყენების შეუძლებლობის შემთხვევაში, საყელური შესაბამისი საინფორმაციო ჟეტონით).

4. მიკვდლებულ ცხოველთა მიმართ აკრძალვები:

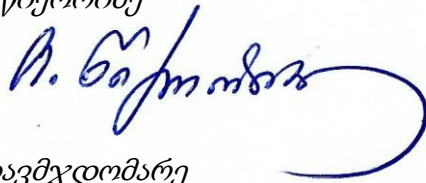
- 1) უფლებამოსილ ორგანოს ეკრძალება მიკვდლებული შინაური ბინადარი ცხოველის მიკვდლების ტერიტორიიდან მოცილება და სხვა ტერიტორიაზე გაშვება მიმკვდლებელთან წინასწარი შეთანხმებისა და მისი თანხმობის გარეშე.
- 2) დაუშვებელია უფლებამოსილი ორგანოს მხრიდან მიკვდლებული შინაური ბინადარი ცხოველის ევთანაზია მიმკვდლებლის წინასწარი ინფორმირების გარეშე.

დამატებითი შენიშვნა:

გადასახედია და შეცვლას საჭიროებს ჯარიმებთან დაკავშირებული პუნქტები, რომლებსაც ვხვდებით, საქართველოს კანონის პროექტში „საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში“ ცვლილებების შეტანის შესახებ. საუბარია ცხოველის მიერ ადამიანის დაკაწვრის შემთხვევაში გათვალისწინებულ ჯარიმებზე, რომლებიც არარელევანტურია.

შენიშვნები მომზადებულია „საქართველოს ცხოველთა დაცვისა და გადარჩენის საზოგადოების“ მიერ.

თეიმურაზ წიქორიძე

კავშირის თავმჯდომარე

ააიპ „საქართველოს ცხოველთა დაცვისა და გადარჩენის საზოგადოება“.